D. V. 8. III.
Nr. A. 154.

VOORSCHRIFT

BETREFFENDE

DE WAPENING MODEL '95

EN DE

SLAGWAPENS

(V. W. Nr. 95)

HERZIENING 1918.

(GEWIJZIGDE TEKST DER VOORSCHRIFT)

Gen.
a

126 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

VI 4902

D. v. O. III.
Nr. A. 18a.

Prijs F 0.36

VOORSCHRIFT

BETREFFENDE

DE WAPENING MODEL 95

EN DE

SLAGWAPENS

(V. W. M. 95)

HERDRUK 1936.

(BIJGEWERKT T/M 5E WIJZIGINGSBLAD).

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
PERPUSTAKAAN NASIONAL

REPRODUCTIEBEDRIJF TOPOGRAFISCHE DIENST BATAVIA-CENTRUM — 8726 — 1936.

BIBLIOTHEEK VAN K. EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

Tanggal : 1-07-2010
Nomor Induk : 1501 IPN-Museum 2010
BiB - ID : 8320060
ITEM - ID : 03090894B0
Asal : Museum Pusat

INHOUD.

1e AFDEELING.

DE WAPENING.

Blz.

Inleiding 1

HOOFDSTUK I.

A. De verstrekking van de wapening ... 4
B. Hoofd- en onderdeelen van de wapening. 4
Hoofd- en onderdeelen van het geweer, de maréchaussée-, de cavalerie-, de artillerie- en de geniekarabijn 5
Hoofd- en onderdeelen van de slagwapens met toebehooren 31

HOOFDSTUK II.

Behandeling en werking van de wapening.
I. Behandeling van de wapening 33
II. Het uiteennemen en ineenzetten van de wapening 37
III. Verklaring van de werking van repeteermechanisme, grendel, trekkerinrichting en stuitnok 45

HOOFDSTUK III.

		Blz.
	De reiniging en het onderhoud; de inspectie; het bruineeren; de nummering; bijzondere bepalingen voor sommige garnizoenen in de buitengewesten	53
I.	Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid	53
II.	Beginselen en algemeene opmerkingen.	54
III.	De onderhouds- en reinigingsmiddelen.	59
IV.	De reiniging en het onderhoud van de wapening, behalve de lederwerken	62
V.	De reiniging en het onderhoud van de lederwerken	66
VI.	Het onderhoud en het bewaren van de wapening op de rustkamers	67
VII.	Inspectie over de wapening	68
VIII.	Bruineeren	75
IX.	Nummeren en merken	77
X.	Bijzondere bepalingen voor sommige garnizoenen in de buitengewesten, welke een onregelmatige verbinding hebben met het geweermakersatelier	79
XI.	Bijzondere bepalingen omtrent het in deugdelijken toestand houden der wapens	80
XII.	Afkeuring van niet en niet meer herstelbare lederwerken der wapening	81

PERPUSTAKAAN NASIONAL

2e AFDEELING.

DE MUNITIE.

		Blz.
I.	Patronen voor geweer en karabijn, de exercitiepatroon en de houder met marschpatronen	83
II.	Gebruik en verpakking van de patronen.	88
III.	Oplegging en onderhoud van munitiën.	94
IV.	Veiligheidsmaatregelen	111
V.	Contrôle op den toestand, de wijze van opleggen en het onderhoud van de munitiën	113
VI.	Bepalingen betreffende de voor excursies of patrouilles bestemde patronen ...	117

BIJLAGEN: Voornaamste gegevens betreffende de wapening en de munitie, de lederwerken en het toebehooren.
Platen I, II, III, IV en V.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

1ste AFDEELING.

DE WAPENING.

INLEIDING.

(1) Manschappen moeten bekend zijn met de namen van hoofd- en voornaamste onderdeelen van de bij hen zelven in gebruik zijnde of bij mobilisatie in gebruik komende wapening en deze practisch kunnen uiteennemen, ineenzetten, onderhouden en reinigen.

(2) Van korporaals en niet-Europeesche onderofficieren wordt behalve het voorgaande, een meer grondige kennis van het onderhoud en de reiniging van de wapening alsmede van de inrichting en werking van het vizier gevorderd; een en ander aangaande alle voorwerpen van wapening bij de compagnie in gebruik.

(3) De kennis van de schuin gedrukte onderdeelen wordt niet vereischt voor manschappen, brigadiers (korporaals) en niet-Europeesche onderofficieren.

(4) Voor Europeesche onderofficieren wordt deze kennis uitgebreid tot de namen van alle onderdeelen van de wapening, terwijl voorts eenig begrip wordt verlangd van de werking van repeteermechanisme, grendel, trekkerinrichting en

PERPUSTAKAAN NASIONAL

stuitnok alsmede van de soorten en verpakking van de munitie.

(5) De onderofficieren-instructeur moeten in staat zijn de werking van de in het vorige lid genoemde inrichtingen volledig te verklaren en voorts bekend zijn met de bepalingen betreffende de inspectie over de wapening.

(6) Officieren en onderluitenants moeten grondig bekend zijn met den inhoud van dit voorschrift voorzoover het betreft de wapening in gebruik bij hun wapen of dienstvak.

(7) Officieren en kader, niet ingedeeld bij een organiek onderdeel van den troep, alsmede de niet organiek tot de vredesformatie der veldtroepen behoorende militairen (1), kunnen volstaan met hetgeen van manschappen wordt geëischt.

(8) Het nagenoeg woordelijk opzeggen van den tekst mag nimmer worden gevergd; afmetingen mogen niet worden gevraagd; waar kennis van benamingen wordt geëischt, mag niet meer worden gevorderd, dan het noemen van aangewezen en het kunnen aanwijzen van te noemen voorwerpen of onderdeelen; het uiteennemen en ineenzetten alsmede de werking van het mechanisme, enz. mogen slechts worden behandeld met behulp van een wapen.

---

(1) Artilleriewerklieden, geweermakers, schrijvers, staf-schrijvers, enz.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(9) Waar in dit voorschrift sprake is van compagnie, wordt hieronder verstaan de administratieve eenheid waarbij de wapening in verantwoording is.

(10) Officieren, onderluitenants, onderofficieren-instructeur, Europeesche sergeanten en fouriers moeten op de hoogte zijn van den inhoud van het Aanh. V.W.M. 95.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK I.

A. DE VERSTREKKING VAN DE WAPENING.

1. In het O.W. en M. is aangegeven op welke wijze de verschillende groepen van militairen zijn bewapend en uitgerust.

2. (1) De aan de korpsen verstrekte drijfhamers, drijvers, pompstokken, stalen uiteinden en mondingbeschermers, voor de reiniging en het onderhoud van de wapening bij den man, worden onder berusting gesteld van elken brigade- (stuks- of groeps-) commandant, die er voor verantwoordelijk is, dat die voorwerpen steeds ter dadelijke beschikking van den man zijn.

(2) Voor de distributie van de poetslappen, geweervet en overeenkomstige artikelen treft de compagniescommandant een regeling.

3. (1) Uit de recrutenwapens mag nimmer worden geschoten; zij worden slechts gebezigd voor het doel waarvoor zij bestemd zijn.

(2) De recruten wapens worden even zorgvuldig onderhouden als de schietwapens.

B. HOOFD- EN ONDERDEELEN VAN DE WAPENING.

4. (1) Waar wordt gesproken van: boven-, onder-, rechter-, linker-, voor- of achterzijde, wordt het wapen in den aanslag ondersteld. Alleen

de benamingen van boven- en onderband en boven- en onderkordonbeugel maken hierop een uitzondering.

(2) De deelen, waarachter (a) staat, worden nimmer door den man uiteen- of afgenomen.

HOOFD- EN ONDERDEELEN VAN HET GEWEER, DE MARÉCHAUSSÉE-, DE CAVALERIE-, DE ARTILLERIE- EN DE GENIEKARABIJN.

5. Hoofddeelen geweer.

1. de bajonet,
2. de scheede,
3. de geweerriem,
4. de grendel,
5. het beslag,
6. het magazijn,
7. de lade,
8. de handbeschermer,
9. de loop,
10. het staartstuk.

6. Onderdeelen geweer.

1. bajonet { kling met punt. *stootplaat met gat en krul.* gevest *met twee halve grepen, klinkoogen, klinknagels,* knop, *gleuf en* pal, *benevens palveer en palmoer* (a).

2. scheede. { eigenlijke scheede *met knop en oorband,* drager *met lus,* sluitriempje *met knop en passant.*

3. geweerriem. *riem, knoop en bindriempje.*

4. grendel. {
  afsluiter. {
    patroontrekker *(is een veer) met haak* (a).
    uitwerper *met schroef.*
    nok tot verbinding met den geleider.
    gleuf en kanaal voor de slagpin.
  }
  geleider. {
    twee steunnokken.
    kanaal voor gasontsnapping.
    knop *met geleistuk.*
    insnijding voor den tand van den haan met spanvlak.
    rust voor den tand van den haan.
    insnijding voor den haanpal.
    kanaal voor de slagpin met borst.
    gleuf voor de nok van den afsluiter.
  }
}

PERPUSTAKAAN NASIONAL

4. grendel.
   - haan.
     - *lip met uitfreezing voor den haanpal.*
     - *tand met spanvlak.*
     - *nok voor het gespannen houden van den haan.*
     - *stift in het kanaal voor de slagpin.*
   - haanpal.
     - vleugel.
     - *as met lepelvormig uiteinde.*
     - *kleine, ronde verhooging achter aan de as.*
     - veer.
   - slagpin.
     - *punt.*
     - *blad.*
     - *kraag met twee groeven voor gasontsnapping.*
     - *afplatting om het draaien in den haan te beletten.*
     - schroefeinde met merkstreep.
   - slagpinmoer met *uitfreezing voor den haanpal en* merkstreep.
   - slagveer.

5. beslag.
   - bovenband met bajonethaft *en schroef.*
   - onderband (bovenzijde gemerkt B O) met kordonbeugel en bandveer (**a**).

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

5. beslag.
- magazijnsschroef.
- kruisschroef *met koker* (a) *in de lade.*
- kordonplaat met kordonbeugel *en twee schroeven* (a).
- kolfplaat *met twee schroeven* (a).
- *steunplaat voor den tap van het staartstuk met schroef* (a).

6. magazijn.
- beugelkrop.
- *doorgang voor den patroonhouder en gaten tot doorlating van den staart van den trekker, den knop van den houderhaak en verschillinde schroeven.*
- bodem met schroef.
- aanbrenger *met veer en pin* (a).
- houderhaak met knop, *veer* (1) *en schroef.*

7. lade.
- voorlade.
- versterking met twee groeven.
- greep.
- kolf met hiel.

met gaten en inlatingen voor de verschillende deelen.

8. handbeschermer.
- doorgang voor het vizier.
- 2 klemveeren met schroeven voor het opklemmen op den loop.

(1) Is vervaardigd van *rond* staaldraad.

9. loop.
- ziel.
- tromp.
- vier trekken.
- vier velden.
- kamer *met ligplaats voor den patroonrand en insnijdingen voor den patroontrekker en den uitwerper.*
- *nok voor vizierkorrel.*
- vizierkorrel (a).
- vizier.
  - *voetstuk met twee vleugels en een ligplaats voor den steunnok,* verdeelstrepen (1) en insnijdingen (in den rechtervleugel).
- klep (2)
  - *blad met vizierkeep.*
  - *arm.*
  - *veer.*
  - *scharnierschroef* (a).
- vizierschroef.

10. staartstuk.
- *gleuven voor den uitwerper en de steunnokken van den geleider.*

---

(1) Voor de afstanden van 300 m t/m 2000 m opklimmende, en wel op den rechtervleugel voor die van 300 t/m 1000 en verder voor de *even* afstanden, en op den linkervleugel voor de *oneven* v/m 1100 t/m 1900 m.

(2) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep op het voetstuk.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

10. staartstuk.
- *doorgang voor den gevulden patroonhouder met geleistuk voor de patronen.*
- *gaten tot doorlating van de trekkernok en de stuitnok.*
- *staart met moer voor de kruisschroef.*
- *steunnok voor de trekkervorkveer* (a).
- *trekkervork met veer en pin* (a).
- *trekkervorkveerpin* (a).
- *trekkernok met pin* (a).
- trekker met twee drukpunten *en pin* (a).
- stuitnok met knop, *veer en pin* (1).
- *tap met moer voor de magazijnsschroef.*
- 2 kanalen voor gasontsnapping.

7. Hoofddeelen maréchausséekarabijn.

1. de karabijnriem,
2. grendel,
3. het beslag,
4. het magazijn,
5. de lade,
6. de loop,
7. het staartstuk.

(1) De veer is vervaardigd van *plat* staaldraad. De pin moet met den kop naar beneden worden geplaatst.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.

8. Onderdeelen maréchausséekarabijn.

1. karabijnriem maréchaussée. *riem, 2 knoopen.*

2. grendel.
   - afsluiter.
     - patroontrekker *(is een veer) met haak* (**a**).
     - uitwerper *met schroef.*
     - *nok tot verbinding met den geleider.*
     - *gleuf en kanaal voor de slagpin.*
   - geleider.
     - *twee steunnokken.*
     - *kanaal voor gasontsnapping.*
     - gebogen knop *met geleistuk.*
     - *insnijding voor den tand van den haan met spanvlak.*
     - *rust voor den tand van den haan.*
     - *insnijding voor den haanpal.*
     - *kanaal voor de slagpin met borst.*
     - *gleuf voor de nok van den afsluiter.*
   - haan.
     - *lip met uitfreezing voor den haanpal.*
     - *tand met spanvlak.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

2. grendel.
- haan.
  - *nok voor het gespannen houden van den haan.*
  - *stift in het kanaal voor de slagpin.*
- haanpal.
  - vleugel.
  - *as met lepelvormig uiteinde.*
  - *kleine, ronde verhooging achter aan de as.*
- veer.
- slagpin.
  - *punt.*
  - *blad.*
  - *kraag met twee groeven voor gasontsnapping.*
  - *afplatting om het draaien in den haan te beletten.*
  - schroefeinde met merkstreep.
- slagpinmoer met *uitfreezing voor den haanpal en* merkstreep.
- slagveer.

3. beslag.
- band (onderzijde gemerkt O O) met bandveer (**a**).
- magazijnsschroef.
- kruisschroef *met koker* (**a**) *in de lade.*
- bovenkordonbeugel *met moerplaat* (**a**).
- onderkordonbeugel *met schroeven* (**a**).

PERPUSTAKAAN NASIONAL

3. beslag.
- kolfplaat *met twee schroeven* (**a**).
- *steunplaat voor den tap van het staartstuk met schroef* (**a**).

4. magazijn.
- beugelkrop.
- *doorgang voor den patroonhouder en gaten tot doorlating van den staart van den trekker, den knop van den houderhaak en verschillende schroeven.*
- bodem met schroef.
- aanbrenger *met veer en pin* (**a**).
- houderhaak met knop, *veer* (1) *en schroef.*

5. lade.
- voorlade.
- versterking met twee groeven.
- greep.
- kolf met hiel.

met gaten en inlatingen voor de verschillende deelen.

6. loop.
- ziel.
- tromp.
- vier trekken.
- vier velden.
- kamer *met ligplaats voor den patroonrand en insnijdingen voor den patroontrekker en den uitwerper.*
- *nok voor vizierkorrel.*

---

(1) Is vervaardigd van *rond* staaldraad.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

6. loop.
- vizierkorrel.
- vizier.
  - *voetstuk met twee vleugels en een ligplaats voor den steunnok,* verdeelstrepen (1) en insnijdingen (2).
  - klep (3)
    - *blad met vizierkeep en steunnok* (a).
    - *twee armen.*
    - *veer.*
    - *twee scharnier-schroeven* (a).
- vizierschroef.

7. staartstuk.
- *gleuven voor den uitwerper en de steunnokken van den geleider.*
- *doorgang voor den gevulden patroonhouder met geleistuk voor de patronen.*
- *gaten tot doorlating van de trekkernok en de stuitnok.*
- *staart met moer voor de kruisschroef.*
- *steunnok voor de trekkervorkveer* (a).

---

(1) Voor de vizierstellingen van 400 t/m 1200, met 100 m opklimmende, en wel op den rechtervleugel voor de *even* en den linker voor de *oneven* afstanden.

(2) Voor de vizierstellingen van 300 t/m 1200 m, waarvan die voor de *even* afstanden in den rechter- en die voor *oneven* in den linkervleugel.

(3) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

7. staartstuk.
- *trekkervork met veer en pin* (a).
- *trekkervorkveerpin* (a).
- *trekkernok met pin* (a).
- trekker met twee drukpunten *en pin* (a).
- stuitnok met knop, *veer en pin* (1).
- *tap met moer voor de magazijnsschroef.*
- 2 kanalen voor gasontsnapping.

9. Hoofddeelen cavaleriekarabijn.

1. de bajonet,
2. de scheede,
3. de karabijnriem,
4. de grendel,
5. het beslag,
6. het magazijn,
7. de magazijnsbekleeding,
8. de lade,
9. de loop,
10. het staartstuk.

10. Onderdeelen cavaleriekarabijn.

1. bajonet.
- klink met punt.
- *stootplaat met gat en krul.*
- *gevest met twee halve grepen,*

(1) De veer is vervaardigd van *plat* staaldraad. De pin moet met den kop naar beneden worden geplaatst.

1. bajonet. { *klinkoogen, klinknagels* knop, *gleuf en pal, benevens palveer en palmoer* (a).

2. scheede. { eigenlijke scheede *met knop* en oorband, drager *met lus,* sluitriempje *met knop en passant.*

3. karabijnriem cavalerie. *riem, 2 knoopen,* musketonhaak.

4. grendel. {
- afsluiter. {
  - patroontrekker *(is een veer) met haak* (a).
  - uitwerper *met schroef.*
  - *nok tot verbinding met den geleider.*
  - *gleuf en kanaal voor de slagpin.*
- geleider. {
  - *twee steunnokken.*
  - *kanaal voor gasontsnapping.*
  - gebogen knop *met geleistuk.*
  - *insnijding voor den tand van den haan met spanvlak.*
  - *rust voor den tand van den haan.*
  - *insnijding voor den haanpal.*
  - *kanaal voor de slagpin met borst.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL

4. grendel.
- gelei-der.
  - *gleuf voor de nok van den afsluiter.*
- haan.
  - *lip met uitfreezing voor den haanpal.*
  - *tand met spanvlak.*
  - *nok voor het gespannen houden van den haan.*
  - *stift in het kanaal voor de slagpin.*
- haan-pal.
  - vleugel.
  - *as met lepelvormig uiteinde.*
  - *kleine, ronde verhooging achter aan de as.*
  - *veer.*
- slag-pin.
  - *punt.*
  - *blad.*
  - *kraag met twee groeven voor gasontsnapping.*
  - *afplatting om het draaien in den haan te beletten.*
  - schroefeinde met merkstreep.
- slagpinmoer met *uitfreezing voor den haanpal en* merkstreep.
- slagveer.

5. beslag.
- band met bajonethaft *en schroef.*
- magazijnsschroef.
- kruisschroef *met koker* (a) *in de lade.*

5.	beslag.	bovenkordonbeugel *met twee schroeven* (**a**). kordonring *met twee schroeven* (**a**). kolfrand *met drie schroeven* (**a**). *steunplaat voor den tap van het staartstuk met schroef* (**a**).
6.	magazijn.	beugelkrop. *doorgang voor den patroonhouder en gaten tot doorlating van den staart van den trekker, den knop van den houderhaak en verschillende schroeven.* bodem met schroef. aanbrenger *met veer en pin* (**a**). houderhaak met knop, *veer* (1) *en schroef.* twee haken ter bevestiging van de magazijnsbekleeding.
7.	magazijnsbekleeding.	*twee gleuven voor de haken en een plaatje met drie schroeven* (**a**).
8.	lade.	voorlade. versterking met twee groeven. greep. kolf met hiel. *met gaten en inlatingen voor de verschillende deelen.*

(1) Is vervaardigd van *rond* staaldraad.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

9. loop.
- ziel.
- tromp.
- vier trekken.
- vier velden.
- kamer *met ligplaats voor den patroonrand en insnijdingen voor den patroontrekker en den uitwerper.*
- *nok voor vizierkorrel.*
- vizierkorrel.
- vizier.
  - *voetstuk met twee vleugels en een ligplaats voor den steunnok,* verdeelstrepen (1) en insnijdingen (2).
  - klep (3)
    - *blad met vizierkeep en steunnok* (a).
    - *twee armen.*
    - *veer.*
    - *twee scharnierschroeven* (a).
- vizierschroef.

---

(1) Voor de vizierstellingen van 400 t/m 1200, met 100 m opklimmende, en wel op den rechtervleugel voor de *even* en op den linker voor de *oneven* afstanden.

(2) Voor de vizierstellingen van 300 t/m 1200 m waarvan die voor de *even* afstanden in de rechter- en die voor de *oneven* in den linkervleugel.

(3) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

10. staartstuk.
- *gleuven voor den uitwerper en de steunnokken van den geleider.*
- *doorgang voor den gevulden patroonhouder met geleistuk voor de patronen.*
- *gaten tot doorlating van de trekkernok en de stuitnok.*
- *staart met moer voor de kruisschroef.*
- *steunnok voor de trekkervorkveer* (**a**).
- *trekkervork met veer en pin* (**a**).
- *trekkervorkveerpin* (**a**).
- *trekkernok met pin* (**a**).
- trekker met twee drukpunten *en pin* (**a**).
- stuitnok met knop, *veer en pin* (1).
- *tap met moer voor de magazijnsschroef.*
- 2 kanalen voor gasontsnapping.

11. Hoofddeelen artilleriekarabijn.

1. de bajonet,
2. de scheede,
3. de karabijnriem,
4. de grendel,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(1) De veer is vervaardigd van plat staaldraad. De pin moet met den kop naar beneden worden geplaatst.

5. het beslag,
6. het magazijn,
7. de lade,
8. de loop,
9. het staartstuk.

12. Onderdeelen artilleriekarabijn.

1. bajonet.
   - kling met punt *en insnijding voor den pal van den band.*
   - *stootplaat met gat en klinknagels.*
2. scheede.
   - eigenlijke scheede *met knop en oorband,* drager *met lus,* sluitriempje *met knop en passant.*
3. karabijnriem maréchaussée. *riem, 2 knoopen.*
4. grendel.
   - afsluiter.
     - patroontrekker *(is een veer) met haak* (**a**).
     - uitwerper *met schroef.*
     - *nok tot verbinding met den geleider.*
     - *gleuf en kanaal voor de slagpin.*
   - geleider.
     - *twee steunnokken.*
     - *kanaal voor gasontsnapping.*
     - gebogen knop *met geleistuk.*
     - *insnijding voor den tand van den haan met spanvlak.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

4. grendel.
- geleider.
  - *rust voor den tand van den haan.*
  - *insnijding voor den haanpal.*
  - *kanaal voor de slagpin met borst.*
  - *gleuf voor de nok van den afsluiter.*
- haan.
  - *lip met uitfreezing voor den haanpal.*
  - *tand met spanvlak.*
  - *nok voor het gespannen houden van den haan.*
  - *stift in het kanaal voor de slagpin.*
- haanpal.
  - *vleugel.*
  - *as met lepelvormig uiteinde.*
  - *kleine ronde verhooging achter aan de as.*
  - veer.
- slagpin.
  - *punt.*
  - *blad.*
  - *kraag met twee groeven voor gasontsnapping.*
  - *afplatting om het draaien in den haan te beletten.*
  - *schroefeinde met merkstreep.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

4. grendel.
- slagpinmoer met *uitfreezing voor den haanpal en* merkstreep.
- slagveer.

5. beslag.
- band met *bandschroef en* pal *met veer en moer* (**a**).
- *geleiplaat met 2 schroeven* (**a**).
- magazijnsschroef.
- kruisschroef *met koker* (**a**) *in de lade.*
- bovenkordonbeugel *met moerplaat* (**a**).
- onderkordonbeugel *met schroeven* (**a**).
- kolfplaat *met* 2 *schroeven* (**a**).
- *steunplaat voor den tap van het staartstuk met schroef* (**a**).

6. magazijn.
- beugelkrop.
- *doorgang voor den patroonhouder, en gaten tot doorlating van den staart van den trekker, den knop van den houderhaak en verschillende schroeven.*
- bodem met schroef.
- aanbrenger *met veer en pin* (**a**).
- houderhaak met knop, *veer* (1) *en schroef.*

---

(1) Is vervaardigd van *rond* staaldraad.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

7. lade. { voorlade. / versterking met twee groeven / greep. / kolf met hiel. } *met gaten en inlatingen voor de verschillende deelen.*

8. loop. { ziel. / tromp. / vier trekken. / vier velden. / kamer *met ligplaats voor den patroonrand en insnijdingen voor den patroontrekker en den uitwerper.* / *nok voor vizierkorrel.* / vizierkorrel. / vizier. { *voetstuk met twee vleugels en een ligplaats voor den steunnok,* verdeelstreepen (1) en insnijdingen (2) / klep. (3) { *blad met vizierkeep en steunnok* (a). / *twee armen.* } }

---

(1) Voor de vizierstellingen van 400 t/m 1200, met 100 m opklimmende, en wel op den rechtervleugel voor de *even* en op den linker voor de *oneven* afstanden.

(2) Voor de vizierstellingen van 300 t/m 1200 m waarvan die voor de *even* afstanden in den rechter en die voor de *oneven* in den linkervleugel.

(3) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

8. loop.
- vizierschroef.
- vizier.
  - klep. (1)
    - *veer.*
    - *twee scharnierschroeven* (a).

9. staartstuk.
- *gleuven voor den uitwerper en de steunnokken van den geleider.*
- *doorgang voor den gevulden patroonhouder met geleistuk voor de patronen.*
- *gaten tot doorlating van de trekkernok en de stuitnok.*
- *staart met moer voor de kruisschroef.*
- *steunnok voor de trekkkervorkveer* (a).
- *trekkervork met veer en pin* (a).
- *trekkervorkveerpin* (a).
- *trekkernok met pin* (a).
- trekker met twee drukpunten *en pin* (a).
- stuitnok met knop, *veer en pin* (2).
- *tap met moer voor de magazijnsschroef.*
- 2 kanalen voor gasontsnapping.

---

(1) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

(2) De veer is vervaardigd van *plat* staaldraad. De pin moet met den kop naar beneden worden geplaatst.

13. Hoofddeelen geniekarabijn.

1. de bajonet,
2. de scheede,
3. de karabijnriem,
4. de grendel,
5. het beslag,
6. het magazijn,
7. de lade,
8. de loop,
9. het staartstuk.

14. Onderdeelen geniekarabijn.

1. bajonet.
   - kling met punt.
   - *stootplaat met gat en krul.*
   - gevest *met twee halve grepen, klinknagels* knop, *gleuf en* pal, *benevens palveer en palmoer* (a).
2. scheede.
   - eigenlijke scheede *met knop en oorband,* drager *met lus,* sluitriempje *met knop en passant.*
3. karabijnriem maréchaussée. *riem, 2 knoopen.*
4. grendel.
   - afsluiter.
     - patroontrekker *(is een veer) met haak* (a).
     - uitwerper *met schroef.*
     - *nok tot verbinding met den geleider.*
     - *gleuf en kanaal voor de slagpin.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

4. grendel.
- geleider.
  - *twee steunnokken.*
  - *kanaal voor gasontsnapping.*
  - gebogen knop *met geleistuk.*
  - *insnijding voor den tand van den haan met spanvlak.*
  - *rust voor den tand van den haan.*
  - *insnijding voor den haanpal.*
  - *kanaal voor de slagpin met borst.*
  - *gleuf voor de nok van den afsluiter.*
- haan.
  - *lip met uitfreezing voor den haanpal.*
  - *tand met spanvlak.*
  - *nok voor het gespannen houden van den haan.*
  - *stift in het kanaal voor de slagpin.*
- haanpal.
  - vleugel.
  - *as met lepelvormig uiteinde.*
  - *kleine ronde verhooging achter aan de as.*
  - veer.
- slagpin.
  - *punt.*
  - *blad.*
  - *kraag met twee groeven voor gasontsnapping.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

4. grendel.
- slagpin.
  - *afplatting om het draaien in den haan te beletten.*
  - schroefeinde met merkstreep.
- slagpinmoer met *uitfreezing voor den haanpal en* merkstreep.
- slagveer.

5. beslag.
- band met bajonethaft *en schroef.*
- magazijnsschroef.
- kruisschroef *met koker* (**a**) *in de lade.*
- bovenkordonbeugel *met moerplaat* (**a**).
- onderkordonbeugel *met schroeven* (**a**).
- kolfplaat *met 2 schroeven* (**a**).
- *steunplaat voor den tap van het staartstuk met schroef* (**a**).

6. magazijn.
- beugelkrop.
- *doorgang voor den patroonhouder en gaten tot doorlating van den staart van den trekker, den knop van den houderhaak en verschillende schroeven.*
- bodem met schroef.
- aanbrenger *met veer en pin* (**a**).
- houderhaak met *knop, veer* (1) *en schroef.*

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(1) Is vervaardigd van *rond* staaldraad.

7. lade. { voorlade. / versterking met twee groeven. / greep. / kolf met hiel. } *met gaten en inlatingen voor de verschillende deelen.*

8. loop. { ziel. / tromp. / vier trekken. / vier velden. / kamer *met ligplaats van den patroonrand en insnijdingen voor den patroontrekker en den uitwerper.* / *nok voor vizierkorrel.* / vizierkorrel. / vizier. { *voetstuk met twee vleugels en een ligplaats voor den steunnok,* verdeelstrepen (1) en insnijdingen (2). / klep. (3) { *blad met vizierkeep en steunnok* (a). / *twee armen.* } }

---

(1) Voor de vizierstellingen van 400 t/m 1200, met 100 m opklimmende, en wel op den rechtervleugel voor de *even* en op den linker voor de *oneven* afstanden.

(2) Voor de vizierstellingen van 300 t/m 1200 m, waarvan die voor de *even* afstanden in den rechter- en die voor de *oneven* in den linkervleugel.

(3) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

8. loop.
- vizierschroef.
- vizier.
  - klep. (1)
    - *veer.*
    - *twee scharnierschroeven* (a).

9. staartstuk.
- *gleuven voor den uitwerper en de steunnokken van den geleider.*
- *doorgang voor den gevulden patroonhouder met geleistuk voor de patronen.*
- *gaten tot doorlating van de trekkernok en de stuitnok.*
- *staart met moer voor de kruisschroef.*
- *steunnok voor de trekkervorkveer* (a).
- *trekkervork met veer en pin* (a).
- *trekkervorkveerpin* (a).
- *trekkernok met pin* (a).
- trekker met twee drukpunten *en pin* (a).
- stuitnok met knop, *veer en pin* (2).
- *tap met moer voor de magazijnsschroef.*
- 2 kanalen voor gasontsnapping.

---

(1) Bij gebruik van het *standvizier* (200 m) rust de klep met den steunnok in de uitholling van het voetstuk.

(2) De veer is vervaardigd van *plat* staaldraad. De pin moet met den kop naar beneden worden geplaatst.

15. HOOFD- EN ONDERDEELEN VAN DE SLAGWAPENS MET TOEBEHOOREN.

- kapmes.
  - kling.
    - punt.
    - rug.
    - scherp.
    - greepplaat.
  - stootplaat.
  - gevest.
- scheede (van staal).
  - knop.
  - *oog.*
  - trechter.
  - trechterschroef (a).
  - *scheedevoering.*
- maréchaussséesabel.
  - kling.
    - punt.
    - rug.
    - scherp.
    - *greepplaat met moerdraad.*
  - gevest.
    - greep.
    - *greepschroef* (a).
    - beugel.
- scheede (van leder).
  - *oorband.*
  - *messingen veer* (1).
  - *riempje.*

---

(1) De messingen veer van de scheede van de maréchaussséesabel moet zoodanig worden dichtgedrukt, dat de sabel gemakkelijk kan worden getrokken, maar niet vanzelf uitvalt als de scheede onderste boven wordt gekeerd.

cavalerie-sabel.
- kling.
  - punt.
  - rug.
  - scherp.
  - *angel met schroefdraad.*
- ge-vest.
  - greep.
  - *greepmoer* (**a**).
  - beugel.
  - *ring.*
  - *kap.*

scheede (van leder).
- eigenlijke scheede.
- *drie banden, waarvan de middelste met ring, de onderste met sleepplaat.*
- *trechter.*
- *trechterschroef* (**a**).
- *scheedevoering* (1).
- stalen veer, los geplaatst om de verhooging op den trechter.

---

(1) Van de scheedevoering kan de eene en soms ook de tweede helft ontbreken.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK II.

BEHANDELING EN WERKING VAN DE WAPENING.

I. BEHANDELING VAN DE WAPENING (1).

16. (1) Het is verboden iets aan de wapening te veranderen.

(2) Herstellingen of vernieuwingen geschieden slechts met voorkennis van den officier van wapening.

---

(1) *a.* Bij de beoordeeling of de kosten van en herstelling ten laste van den lande dienen te komen, dan wel voor rekening van den gebruiker, wordt aangenomen, dat de navolgende gebreken in den regel zijn ontstaan door nalatigheid of moedwil van den gebruiker. Dezer gebreken worden dan ook alleen dan ten latste van den lande hersteld, indien het bewijs geleverd kan worden, dat het gebrek is ontstaan buiten schuld van den gebruiker.

Vorenbedoelde gebreken zijn:

a. zwaar beroest;
b. prop in den loop;
c. ontoelaatbare slijtage als gevolg van overmatig poetsen met scherpe middelen;
d. ontoelaatbare gevolgen ontstaan aan vuurwapens bij gebruik voor de jacht;
e. diepe scharen aan slagwapens;
f. brekage of verbuiging van het handvat van een pompstok;
g. bramen aan het vizier ten gevolge van het neerslaan van het vizierblad;
h. opstuiking aan den staart van het staartstuk;

Vervolg noot blz. 34.

(3) De kapmessen, maréchausséesabels en cavaleriesabels worden te allen tijde scherp gehouden.

(4) Het bijscherpen, zoowel in het garnizoen als op patrouille en te velde, geschiedt, voor wat betreft de cavaleriesabel, door het geweermakerspersoneel en, voor wat betreft de maréchausséesabel en het kapmes, door den man zelf, echter onder voortdurend toezicht van het kader.

(5) De cavaleriesabel mag nimmer voor eenig terreinwerk worden gebezigd en de maréchaussée-

---

i. een door een kogel getroffen stootplaat, hetgeen alleen mogelijk is ingeval de bajonet niet goed is opgeplant;
j. bramen in en aan de gleuf voor den haantand;
k. beschadigingen aan;
1e. het achtereinde van den geleider tusschen de insnijdingen voor haanpaal en haantand;
2e. de lade als gevolg van het afnemen van de beslagdeelen op onoordeelkundige wijze;
3e. den handbeschermer door ruwe behandeling, waaronder begrepen onoordeelkundig afnemen.

b. Indien een geweer of karabijn door het springen, scheuren of zichtbaar uitzetten van den loop of het staartstuk, bij het schieten ontstaan, voor verder gebruik ongeschikt wordt, zal de commandant der compagnie (van het detachement), bij de aanbieding ter verwisseling in het wapenmagazijn eene verklaring overleggen aangaande de omstandigheden, waaronder die beschadiging is ontstaan. Uit deze verklaring moet, indien de beschadiging bij het eerste schot plaats greep, blijken of de loop te voren is nagezien, terwijl steeds alles moet worden vermeld, wat licht aangaande de oorzaak van de beschadiging kan verspreiden, zooals bijv. het merk der gebezigde munitie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

sabel uitsluitend voor het kappen gedurende den marsch, bij het inrichten van boschbivaks, alsmede voor het kappen van licht brandhout.

(6) Voor de overige pionierwerkzaamheden wordt in vredestijd gebruik gemaakt van het kapmes.

(7) Voor de slagoefeningen met de maréchausséesabel door ongeoefenden mogen slechts zacht hout, pisangstammen, e.d. worden gebezigd.

(8) De maréchausséesabel wordt, wegens slijtage als gevolg van kappen, niet voor afkeuring in aanmerking gebracht, zoolang de betrokken commandant en de gebruiker deze als gevechtswapen nog alleszins bruikbaar oordeelen.

(9) Het kapmes wordt niet afgekeurd, zoolang dit voor het beoogde doel nog bruikbaar is, zulks ter beoordeeling van den betrokken commandant.

17. (1) De officieren en het kader zullen zorg dragen, dat de wapening door de gebruikers niet ruw wordt behandeld, en steeds onderhouden volgens de daaromtrent gegeven voorschriften.

(2) Vooral wake men tegen beschadiging door stooten van de monding van het vuurwapen, tegen het krombuigen van den loop door het daaraan dragen van voorwerpen, tegen het indringen van vuil en het verstoppen van den loop door lappen, zand, enz.

(3) Ter voorkoming van beschadiging van uitwerper, haan of stuitnokpin zal bij het laden

worden gewaakt tegen het overdreven krachtig openen en sluiten van den loop, in het bijzonder als daarbij het wapen op eenig hard voorwerp steunt.

18. Eén man mag nimmer meer dan twee geweren (karabijnen) tegelijk dragen en wel op elken schouder of onder elken arm één; de geweren (karabijnen) mogen elkander daarbij niet raken.

19. (1) Ten einde steeds een behoorlijk overzicht te hebben van de nummering der wapening, alsmede van de niet voor herstelling vatbare gebreken der vuurwapens, wordt bij de compagnieën een „wapencontrole" aangehouden, bevattende de wapennummers met de daarachter geplaatste seriemerken (letters en nummers) en waar die voorkomen, de onderscheidingsletters van de in bruikleen zijnde wapening, het jaartal van indienststelling van den loop, waarbij van de vuurwapens, de daaraan voorkomende, niet voor herstelling vatbare gebreken — voor zoover deze geen beletsel zijn voor het noodzakelijke gebruik (dit ter beoordeeling van den officier van wapening c.q. het hoofd van de werkplaatsen voor draagbare wapenen) — moeten zijn vermeld.

(2) Van dien staat moet afschrift worden verleend aan den officier van wapening, terwijl wijzigingen daarin betreffende de merken, letters en nummers door den compagniescommandant ter kennis van den officier van wapening, en wijzigin-

gen dan wel aanvullingen ten aanzien van de niet voor herstelling vatbare gebreken door laatstgenoemde ter kennis van den compagniescommandant behooren te worden gebracht.

(3) Voordat een wapen of een stel leergoed aan den man zal worden uitgereikt, moet eerst goed zijn nagegaan of alle aan het wapen (leergoed) bestaande gebreken welke niet meer voor herstelling vatbaar zijn, naar behooren zijn opgenomen in de wapencontrôle.

20. Normaal is de slagveer ontspannen en rust de vizierklep, behalve indien het wapen op de rustkamer wordt bewaard, op het voetstuk.

21. (1) Ter voorkoming van beschadiging van de vizierinsnijdingen en van den arm der vizierklep, mag deze nimmer worden neergeslagen of neergedrukt zonder dat de arm tegen het blad is aangedrukt.

(2) Ook moet men na het sluiten van den grendel den haan niet doen vooruitslaan, maar de slagveer zich geleidelijk laten ontspannen, door onder het aftrekken met den duim der rechterhand den vleugel van den haanpal tegen te houden.

II. HET UITEENNEMEN EN INEENZETTEN VAN DE WAPENING.

Almeene bepalingen.

22. (1) Als regel geldt dat het geweer (de karabijn) niet verder uiteengenomen wordt, dan voor het onderhoud strikt noodzakelijk is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2) De geweer- (karabijn-) deelen mogen nimmer op onreine of zandige plaatsen worden neergelegd; zij zullen met zorg tegen vallen worden gevrijwaard.

(3) Omdat het dooreengeraken van de gelijksoortige onderdeelen van verschillende wapens de goede werking benadeelt, dient daartegen bij de compagnie steeds te worden gewaakt; alle deelen van eenzelfde wapen moeten dus gelijke seriemerken dragen.

(4) Om het dooreenraken te voorkomen moeten bij het uiteennemen van de wapens de hoofd- en onderdeelen van eenzelfde wapen steeds zorgvuldig van die van een ander worden verwijderd gehouden en dient den gebruikers te worden ingeprent geen deelen in elkander te zetten, alvorens zich er van te hebben overtuigd, dat deze de goede merken dragen.

(5) Bij het schoonmaken op de rustkamers mag door een man niet meer dan één geweer (karabijn) tegelijk worden schoongemaakt.

Volgorde bij het uiteennemen en ineenzetten van het geweer (de karabijn).

23. Het geweer (de karabijn) wordt in de volgende orde uiteengenomen en in omgekeerde orde ineengezet:

a. **het geweer:**

1. de grendel,

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

2. de handbeschermer,
3. de magazijnsschroef,
4. de kruisschroef,
5. het magazijn,
6. de bovenband,
7. de onderband (waaraan de geweerriem in den regel bevestigd blijft),
8. de lade,
9. de loop met staartstuk;

b. **de maréchausséekarabijn:**

1. de grendel,
2. de magazijnsschroef,
3. de kruisschroef,
4. het magazijn,
5. de band,
6. de lade (waaraan de karabijnriem in den regel bevestigd blijft),
7. de loop met staartstuk;

c. **de cavaleriekarabijn:**

1. de grendel,
2. de magazijnsschroef,
3. de kruisschroef,
4. het magazijn,
5. de magazijnsbekleeding,
6. de band,
7. de lade (waaraan de karabijnriem in den regel bevestigd blijft),
8. de loop met staartstuk.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

d. **de geniekarabijn:**
als de maréchausséekarabijn.

e. **de artillerie:**
als de maréchausséekarabijn.

Afnemen van den geweer- (karabijn-) riem.

24. (1) De geweerriem, welke met een bindriempje en knoop onderscheidenlijk aan den boven- en onderkordonbeugel, de karabijnriem bij de cavaleriekarabijn, welke met één knoop aan den bovenkordonbeugel en met één knoop aan den musketonhaak, en de karabijnriem van de overige karabijnen, welke met twee knoopen aan de kordonbeugels bevestigd is, zoodanig, dat de riemen met de gladde zijden naar binnen zijn gekeerd, worden slechts dan geheel afgenomen, indien zulks tot het invetten van de riemen noodzakelijk is.

(2) Om de riemen af te nemen worden bindriempje en knoopen losgemaakt.

Uitnemen van den grendel.

25. (1) Het (de) geweer (karabijn) met de linkerhand bij den greep omvatten, zoonoodig de tromp voorzichtig op een houten voorwerp doen rusten; met de rechterhand den grendelknop naar links draaien en den grendel openen.

(2) Met de duim van de linkerhand op de stuitnok drukken, zóó, dat deze naar links draait en den grendel uit het staartstuk nemen.

(3) Om de slagveer te ontspannen wordt de tand van den haan naar links gedraaid en deze voorzichtig uit de rust en in de insnijding van den geleider gebracht.

Uiteennemen van den grendel.

26. (1) Eerst de slagveer ontspannen, zooals aangegeven is in punt 25(3).

(2) Den afsluiter met daaraan bevestigden uitwerper en patroontrekker uit den geleider trekken, daarna den grendelsleutel op de slagpin plaatsen met de lip aan de tegenovergestelde zijde van den geleiderknop; de slagpin naar binnen drukken totdat de lip in de gleuf voor den nok van den afsluiter stuit en vervolgens een halven slag rechts omdraaien.

(3) Daarna wordt, zonder dat de grendelsleutel wordt gesteund, met den duim der linkerhand op den palvleugel gedrukt en met de rechterhand de slagpinmoer afgeschroefd, waarna de grendel verder wordt uiteengenomen.

Ineenzetten van den grendel.

27. (1) Nadat de slagpin met daarom geschoven slagveer in den geleider is gebracht, met de afplatting der slagpin aan de tegenovergestelde zijde van den geleiderknop, wordt op overeenkomstige wijze als in het vorige punt is aangegeven,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

de grendelsleutel gebezigd om de slagveer te spannen en in gespannen toestand te houden, waarna het verder ineenzetten plaats heeft, zonder dat de sleutel daarbij wordt gesteund.

(2) Bij het aanschroeven van de moer moet men, om weigeringen bij het schieten te voorkomen, zorgen, dat de merkstreep op haar achtervlak boven en in het verlengde van die op de slagpin komt en dat het achtervlak van de laatste een weinig buiten de moer uitsteekt.

(3) **De palvleugel mag eerst daarna worden losgelaten,** omdat anders beschadiging van den onderkant der verhooging van de palas het noodzakelijk gevolg is.

Inbrengen van den grendel.

28. (1) De slagveer spannen door de spanvlakken tegen elkander te doen oploopen, totdat de tand van den haan in de rust van den geleider vat, en vervolgens met de rechterhand den grendel voorzichtig in het staartstuk schuiven, **waarbij het ten strengste verboden is, op den knop van de stuitnok te drukken.**

(2) Zoodoende wordt het gevaar vermeden, dat de man zonder afsluiter schiet en ernstig verwond raakt; zonder op dien knop te drukken, is het n.l. niet mogelijk den grendel zonder afsluiter in het staartstuk te brengen.

Afnemen van het magazijn.

29. (1) De magazijns- en de kruisschroef losdraaien en uittrekken, waarna het magazijn, door aan den beugelkrop te trekken, uit de lade wordt verwijderd.

(2) Klemt de magazijnsschroef in de lade, dan moet deze schroef voorzichtig worden uitgelicht door een der armen van den schroevedraaier onder den kop te plaatsen.

Afnemen van de magazijnsbekleeding.

30. De houtbekleeding langs het magazijn omhoog schuiven en daarna verwijderen.

Afnemen van den magazijnsbodem met aanbrenger en aanbrengerveer.

31. De bodemschroef losdraaien en uittrekken, waarna, door op den aanbrenger te drukken, de bodem uit het magazijn wordt geduwd.

Afnemen van den handbeschermer.

32. Het geweer met de linkerhand vasthouden, met de rechterhand de vizierklep oplichten en de handbeschermer ter hoogte van de ladegroeven voorzichtig zoover oplichten totdat deze los is; hierbij voor meerderen steun en gemakkelijker behandeling met den duim van de linkerhand op de vleugels van het viziervoetstuk drukken. Is de handbeschermer los, dan de vleugels van het vi-

ziervoetstuk loslaten, de handbeschermer ¼ slag omdraaien en over de vizierklep verwijderen.

Afnemen van de lade (van het geweer).

33. (1) Nadat het magazijn is afgenomen en de geweerriem van den onderkordonbeugel verwijderd, de banden afnemen.

(2) Klemt de loop in de lade, dan wordt met de rechterhand zacht op de versterking geslagen, waarbij de tromp op een zacht voorwerp wordt gesteund en de loop met de linkerhand opgevangen.

(3) Het afnemen en het plaatsen van de banden moet voorzichtig geschieden om vizierkorrel en lade niet te beschadigen; bij klemming van de banden worden drijver en drijfhamer gebruikt.

(4) Bij het aanbrengen van den onderband wordt de zijde, gemerkt **B O,** steeds naar boven geplaatst.

Afnemen van de lade (van de karabijn).

34. (1) Nadat het magazijn is afgenomen en de bovenste knoop van den karabijnriem losgemaakt, den band opschuiven en afnemen.

(2) Klemt de loop in de lade, dan wordt met de rechterhand zacht op de versterking geslagen, waarbij de tromp op een zacht voorwerp wordt gesteund en de loop met de linkerhand opgevangen.

(3) Het afnemen en plaatsen van den band moet voorzichtig geschieden, om vizierkorrel en

lade niet te beschadigen; bij klemming van den band worden drijver en drijfhamer gebruikt.

(4) Bij het plaatsen van den band wordt de zijde, gemerkt **O O,** steeds naar beneden gekeerd.

Aandraaien van de schroeven.

35. (1) De schroeven moeten *te allen tijde* vast maar niet te sterk zijn aangedraaid; in het bijzonder geldt dit voor de magazijns- en de kruisschroef.

(2) Teneinde beschadiging van de schroevedraaiers met grendelsleutel en van de schroeven te voorkomen, mag de man slechts van den grooten schroevedraaier gebruik maken (de kleine schroevedraaier dient, waar noodig, voor de scharnierschroeven, de vizierschroeven en de uitwerperschroeven, welke door den man niet worden uitgenomen).

III. VERKLARING VAN DE WERKING VAN REPETEER-MECHANISME, GRENDEL, TREKKERINRICHTING EN STUITNOK.

36. (1) Er wordt verondersteld, dat een schot is afgegeven, de slagveer ontspannen, terwijl het magazijn nog gedeeltelijk gevuld is.

(2) De haak van den patroontrekker bevindt zich dan vóór den rand van de patroonhuls in de kamer, de aanbrenger is gedeeltelijk naar beneden gedrukt en de aanbrengerveer gespannen, terwijl de bovenste patroon van den houder in het magazijn, door de werking van de aanbrengerveer,

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tegen den onderkant van den geleider wordt gedrukt.

(3) Wordt nu de geleider bij den knop aangevat, en deze van rechts naar omhoog gebracht, dan volgen de twee diametraal tegenover elkaar geplaatste steunnokken deze beweging gedurende ongeveer ¼ slag. Genoemde steunnokken, welke boven en onder in hun gleuf in het staartstuk zijn opgesloten, hebben bij het afgaan van het schot het achteruitwijken van den grendel belet en hierbij den terugstoot symmetrisch ten opzichte van de zielas opgevangen. Bij het draaien van den geleider volgt de afsluiter deze beweging niet, aangezien zulks wordt belet, niet alleen doordat de daaraan bevestigde uitwerper in een gleuf van het staartstuk ligt, maar ook doordat het blad van de slagpin zich in de gleuf van den afsluiter bevindt en de slagpin zelve, als een gevolg van hare afplatting en van de aanwezigheid van de stift in het kanaal van den haan, evenmin als deze kan draaien.

(4) Bij bovengenoemde beweging vat de geleider met zijn gleuf de verbindingsnok van den afsluiter en doet dezen met den uitwerper en den patroontrekker, tengevolge van het tegen elkander oploopen van twee schuine vlakken — dat van de onderste (rechter) steunnok en dat van hare gleuf in het staartstuk — nadat de knop ongeveer ⅛ slag is gedraaid, een weinig achteruitgaan, waardoor de huls wordt losgemaakt.

(5) De geleider drukt daarbij tevens met zijn spanvlak tegen dat van den haan. Deze laatste kan, èn door zijne verbinding met de slagpin èn doordien hij met de lip tusschen de wanden van het staartstuk is opgesloten, niet mede draaien, maar beweegt zich met de slagpin achteruit, waarbij zijn nok over de trekkernok heenglijdt. De kraag der slagpin drukt daarbij de slagveer, welke door de borst in het kanaal van den geleider wordt tegengehouden, ineen, waardoor die veer wordt gespannen.

(6) Is de knop rechtstandig gebracht, dan vat de tand van den haan in de rust van den geleider, waardoor het spanvlak van den haan niet kan terugglijden langs dat van den geleider en de slagveer gespannen blijft, wanneer de grendel uit het geweer is genomen.

(7) Brengt men nu den grendel met kracht achteruit, dan wordt de huls, met den rand gevat tusschen den uitwerper aan de linker- en den patroontrekker aan de rechterzijde, door den haak van den laatste medegevoerd.

(8) Stuit bij deze achterwaartsche beweging de uitwerper tegen de stuitnok, dan kan het overige gedeelte van den grendel nog een weinig verder naar achteren worden gebracht, omdat de uitwerper beweegbaar is langs den afsluiter. Door het plotseling stilhouden van den uitwerper stoot zijn voet tegen den linkerachterkant der huls en werpt haar, in verband met de nog voortdurende

werking van den patroontrekker op haar rechterzijde, rechts uit het staartstuk.

(9) Inmiddels zijn de patronen en de houder in het magazijn vrij gekomen van den grendel en door de werking van de aanbrengerveer zoover gerezen, dat de rand der bovenste patroon boven den onderkant van den afsluiter uitsteekt, waarbij de omgebogen boveneinden van den patroonhouder haar beletten daaruit te treden. Doordat de nok van den houder nu weer door den houderhaak wordt gevat, wordt het uitspringen van den houder met de overige patronen belet.

(10) Bij het vooruitbrengen van den grendel drukt deze de bovenste patroon uit den houder, waarna deze patroon, waarvan het achtereinde door den aanbrenger naar boven wordt gedrukt, onmiddellijk tusschen den patroontrekker en den uitwerper wordt gevat (1) en in de kamer gevoerd. Tegelijkertijd worden de overige patronen in den

---

(1) Hierdoor wordt het gevaar voor de zoogenaamde dubbele repetitie (het aanvoeren van een tweede patroon door het onwillekeurig weder achteruitbrengen van den grendel) voorkomen. Mocht de voet van den uitwerper op het oogenblik, dat de bovenste patroon den houder verlaat, buiten het voorvlak van den afsluiter uitsteken, dan wordt hij door den rand der huls, welke op den schuin afgewerkten onderkant van dien voet drukt, naar achteren gedrukt.

Nog is, om het onmiddellijk grijpen van de patroon te verzekeren, de haak van den patroontrekker van onderen wat opgelicht en rond bijgewerkt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

houder door den aanbrenger zoover omhoog gedrukt, dat de bovenste onder tegen den geleider komt te rusten. De houder wordt door den grendel tevens een weinig omlaag gedrukt en rust met zijn nok niet meer tegen den houderhaak. Is de vooruitgebrachte patroon de laatste van den houder, dan verliest deze zijn steun en valt door den doorgang van het magazijn uit het geweer.

(11) Is de grendel zoover mogelijk naar voren gebracht, dan komt de nok van den haan tegen de trekkernok te rusten. Brengt men vervolgens den knop naar rechts, dan gaat dit tengevolge van het oploopen van de steunnokken tegen de hellende vlakken van de gleuf in het staartstuk, aanvankelijk gepaard met een kleine voorwaartsche beweging van den geleider met afsluiter en wordt de patroon geheel in de kamer gebracht. Daarbij komt tevens de tand van den haan vrij van de rust van den geleider en wanneer de knop in zijn uitersten stand is gekomen, de insnijding van den geleider tegenover dien tand. Het ontspannen van de slagveer wordt belet door de trekkernok, welke de nok van den haan tegenhoudt.

(12) Door met den vinger een achterwaartschen druk uit te oefenen op het ondereinde van den trekker, zal deze om het voorste drukpunt als middelpunt draaien totdat het achterste drukpunt tegen het staartstuk stuit, hetgeen men noemt „drukpunt nemen" en waardoor dat achterste drukpunt het middelpunt van de draaiing wordt.

De spil van den trekker beschrijft dus aanvankelijk een boog naar beneden met kleinen straal, en daarna, d.i. na het drukpunt nemen, een boog met belangrijk grooteren straal, tengevolge waarvan de trekkernok eerst langzaam en daarna snel zal dalen.

(13) Bij den verder voortgezetten druk, het „doordrukken", gaat de trekkernok zoover naar beneden, dat zij de nok van den haan niet meer tegenhoudt, tengevolge waarvan de haan vrij komt, de slagveer zich ontspant en de slagpin tegen het slaghoedje wordt gedreven.

(14) Om het geladen wapen in de rust te zetten, legt men den vleugel van den haanpal naar de rechterzijde om. De bolle zijde van het lepelvormige uiteinde der palas wordt door die beweging uit de uitfreezing van de haanlip gedraaid, waarbij zijn vooreinde in de insnijding van den geleider komt en dezen belet te draaien, zoodat de grendel niet geopend kan worden, terwijl tevens de haan niet vooruit kan schieten, ook al wordt tegen den trekker gedrukt.

(15) Bij het omleggen van den vleugel loopt de kleine ronde verhooging achter aan de as tegen den achterkant van de uitfreezing in de slagpinmoer op en wordt de palveer samengedrukt. De laatste ontspant zich weer gedeeltelijk, zoodra de vleugel geheel naar links of rechts is omgelegd, en verzekert den vasten stand van de palas. Doordien de voorvlakken van het lepelvormige uiteinde

van de palas en van de insnijding in den geleider overeenkomstige schroefvlakken vormen, loopen deze bij het naar rechts omleggen van den palvleugel tegen elkaar op en gaat dientengevolge — omdat de geleider bij gesloten grendel niet verder naar voren kan worden bewogen — de haan een weinig achteruit.

(16) Deze kleine achterwaartsche beweging van den haan dient om, bij het in rust gezette wapen, de haannok geheel vrij te maken van den trekkernok en te voorkomen, dat bij afslijting der in (15) genoemde voorvlakken of bij aanwezigheid van bramen aan de voorzijde van den haannok of aan de achterzijde van de trekkernok, waardoor, bij het naar beneden bewegen van de laatste, de eerstgenoemde iets vooruit zou schieten en boven instede van achter de trekkernok zou komen, zoodat — bij het weer naar links omleggen van den palvleugel — de haan geheel vrij zou zijn en het schot zou afgaan.

(17) Wordt, wanneer de grendel is geopend, een houder met patronen ingebracht, dan wordt de aanbrenger omlaag geduwd en de aanbrengerveer gespannen. De nok van den houder drukt daarbij den houderhaak naar binnen, doch zoodra genoemde nok voorbij dien haak is, grijpt deze door de werking van zijn veer boven die nok en belet hij het uitspringen van den houder.

(18) Ten einde een geheel of gedeeltelijk gevulden houder te verwijderen, is een lichte druk

op den knop van den houderhaak voldoende om den laatste naar binnen te drukken en den houder door den aanbrenger, onder de werking van de aanbrengerveer, boven uit het magazijn te doen werpen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

HOOFDSTUK III.

DE REINIGING EN HET ONDERHOUD; DE INSPECTIE; HET BRUINEEREN; DE NUMMERING; BIJZONDERE BEPALINGEN VOOR SOMMIGE GARNIZOENEN IN DE BUITENGEWESTEN.

I. VERANTWOORDELIJKHEID EN AANSPRAKELIJKHEID.

37. (1) De compagniescommandant is verantwoordelijk voor een blijvend goeden onderhouds- en gebruikstoestand van alle bij zijn compagnie in verantwoording zijnde wapening.

(2) Voor zoover niet anders is bepaald, verzorgt een ieder zijn eigen wapening en is een ieder aansprakelijk voor den goeden onderhouds- en gebruikstoestand daarvan.

(3) De fourier wordt als regel belast met het onderhouden van alle overige wapening der compagnie.

(4) Indien in bijzondere gevallen de overige werkzaamheden van den fourier zulks niet toelaten, kan de compagniescommandant deze taak aan een ander opdragen.

REPUBLIK INDONESIA

II. BEGINSELEN EN ALGEMEENE OPMERKINGEN (1).

38. (1) Reinigen is het schoon *maken* der wapening na gebruik, onderhouden het schoon *houden* der gereinigde wapening.

(2) Voor een blijvend goeden onderhoudstoestand zijn, een steeds zoodra mogelijke reiniging na gemaakt gebruik en een zeer geregeld onderhoud, noodzakelijke voorwaarden.

(3) Een goede gebruikstoestand der wapening stelt als voorwaarden een blijvend goeden onderhoudstoestand en een zorgvuldige behandeling.

(4) Indien na gebruik de wapening steeds zoodra mogelijk wordt gereinigd, is een blijvend goede onderhoudstoestand gemakkelijk te bestendigen.

(5) Alles moet er op gericht zijn om het allereerste begin van verwaarloozing (d.i. in de eerste plaats roestvorming) ten eenenmale te voorkomen.

38a. (1) Teneinde overeenstemming te bereiken in het aangeven van de verschillende graden van beroesting waarin ijzeren of stalen voorwer-

---

(1) In het „Aanh. O.W.M. 95" is een uiteenzetting gegeven van de motieven, welke geleid hebben tot de invoering van de thans voorgeschreven onderhoudsmethode. Tevens zijn daarin eenige wenken gegeven, welke een oordeelkundige toepassing der betrekkelijke voorschriften kunnen bevorderen.

pen kunnen verkeeren, zijn hieronder eenige benamingen opgenomen, waarbij tevens een eenvoudige omschrijving is aangegeven. Deze verschillende benamingen zijn geschikt om te worden opgenomen in wapencontrôles, enz.

(2) 1e Stadium. *Licht beroest.*

Op het voorwerp is een licht, niet hechtend laagje roest, dat na éénmalige wrijving, met een door olie bevochtigden doek, verdwijnt, waarna het metaaloppervlak schijnbaar (voor het oog) zuiver is.

(3) 2e Stadium. *Beroest.*

Het roestlaagje ie iets zwaarder en niet meer door éénmalige wrijving met een door olie bevochtigden doek te verwijderen. Is het roestlaagje weggewreven, dan is het metaaloppervlak toch nog schijnbaar (voor het oog) zuiver.

(4) 3e Stadium. *Licht ingevreten roest.*

Deze roest is niet meer te verwijderen door wrijven met een door olie bevochtigden doek; nu moeten zachte poetsmiddelen aangewend worden, bijv. een poetshoutje. Het metaaloppervlak is niet meer zuiver doch licht beschadigd.

(5) 4e Stadium. *Ingevreten roest.*

Deze roest is met geen enkel poetsmiddel meer te verwijderen, de oppervlakte van het metaal is duidelijk beschadigd. De roest kan door een nacht te laten weeken in petroleum worden opgelost en het proces tot staan worden gebracht door verder het voorwerp goed te onderhouden.

(6) 5e Stadium. *Roestputten.*

Plaatselijke diepe beschadigingen van het oppervlak; tusschen deze putten is het oppervlak echter zuiver. Dit roestverschijnsel is een gevolg van het niet homogeen (zuiver) zijn van de staalsoort en mag niet worden geweten aan onvoldoende onderhoud.

Ter toelichting diene, dat een reeds door roest beschadigd oppervlak, een gunstige gelegenheid biedt voor het ontstaan van roestputten en dus speciaal deze reeds door roest beschadigde voorwerpen een zeer goed onderhoud vereischen, om aan het reeds begonnen roestproces geen gelegenheid te geven zich verder uit te breiden.

39. (1) Veel zorg vereischt de reiniging van het inwendige van den loop (de ziel) en meer nog het onderhoud daarvan.

(2) Roestvorming in de ziel, welke anders spoedig optreedt, kan uitsluitend worden voorkomen door steeds en zonder langer uitstel dan strikt noodzakelijk is, de ziel na het schieten algeheel te reinigen, d.i. zoolang tot deze *blank* (1) aanziet.

(3) Een min of meer verwaarloosde loop krijgt na veelvuldig doorpompen een spiegelend aanzien, doch is daarmede nog niet blank. De ziel is dit alleen dan, als haar oppervlak even glan-

(1) Het vereischt veel oefening om te zien of de ziel inderdaad blank is.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

zend en helder aanziet als dat van bijv. het inwendige van een nieuw staartstuk.

(4) Een eenmaal verwaarloosde loop is niet dadelijk volkomen blank te pompen, doch bij een geregeld onderhoud zal het beoogde doel geleidelijk meer en meer worden bereikt.

(5) Loopuitslijting is als regel vrijwel uitsluitend het gevolg van slecht onderhoud. Indien de ziel steeds blank wordt gehouden, blijft de loop een onbepaald langen tijd een kleine spreiding behouden.

(6) Het dadelijk na schieten ruim invetten van de ziel houdt roestvorming, welke anders dadelijk intreedt, eenigen tijd tegen. Daarom is deze voorziening geboden, indien na schieten, zoowel met scherpe als met losse patronen, niet dadelijk of zeer spoedig gelegenheid bestaat tot deugdelijke reiniging.

40. (1) Te velde en ook onder bepaalde omstandigheden in vredestijd zal niet steeds beschikt worden over de hierna te noemen onderhouds- en reinigingsmiddelen. Alsdan wordt gebezigd hetgeen ter plaatse, voor het doel bruikbaar, verkrijgbaar is.

(2) Instede van de invetkoorden of de stalen pompstokken kunnen bijv. als zeer goede noodmiddelen worden gebezigd:

a. lange poetslappen (voldoende langer dan de loop) welke, in de breedte samengedrukt, den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

loop zoodanig moeten opvullen, dat bij het pompen de goede weerstand wordt ondervonden; zoo'n poetslap wordt ingebracht met een stuk niet te dik touw, vastgeknoopt aan een versmald einde van de lap;

b. kortere poetslappen dan de hiervoren bedoelde met aan beide versmalde einden een stuk touw;

c. min of meer rechte, zoo stevig mogelijke rottan of bamboe pompstokken met op een knooppunt een sleuf voor een poetslapje en aldaar wat afgeplat, of het poetslapje zoodanig om het daartoe ruw gemaakte dunne uiteinde gerold, dat het niet kan afschuiven; dit noodmiddel moet met oordeel gebruikt worden, omdat anders spoedig een prop in den loop kan achterblijven.

(3) Bij gemis van vaseline wordt geweervet gebezigd en omgekeerd. Beide kunnen met goed gevolg worden vervangen door elke soort zindelijke smeer- of braadolie, in het bijzonder klapperolie. Petroleum mag nimmer worden gebezigd.

41. Waar mogelijk worden de hiervoor, bedoelde noodmiddelen steeds aangewend in vereeniging met mondingbeschermers. Zijn ook deze niet beschikbaar, dan moet, om eenzijdige uitslijting van den loop te voorkomen, zoo goed mogelijk in de richting van de zielas worden gepompt, hetgeen het gemakkelijkst gaat, indien een ander het wapen vasthoudt.

42. (1) Vooral in oorlogstijd, doch ook bij uitzondering in vredestijd, zal het kunnen voorkomen, dat de dienst een dadelijke of zeer spoedige reiniging en een geregeld onderhoud niet gedoogt. Welke de omstandigheden ook mogen zijn, te allen tijde moet onvoorwaardelijk worden voldaan aan den eisch van een blanke ziel.

(2) Het gebruik van schadelijke middelen, en daarvan nog slechts de z.g. polijstmiddelen, als poetsgoed, blauwsteen en zandsteenpoeder, is alleen dan geoorloofd, indien door bijzondere onvermijdelijke omstandigheden de goede onderhoudstoestand te wenschen overlaat en met de gewone middelen het beoogde resultaat niet meer kan bereikt worden. Het opwerken van wapening, in zoodanigen toestand verkeerend, moet echter beperkt blijven tot het oppoetsen der blanke deelen (behalve de ziel) en het wegpoetsen van roestvlekjes.

(3) Wapening, in ernstig verwaarloosden toestand verkeerend, wordt in vredestijd steeds dadelijk en in oorlogstijd steeds zoodra mogelijk door een geweermaker hersteld.

(4) Schadelijke middelen mogen *nimmer* worden gebezigd voor reiniging van de ziel, ook niet in oorlogstijd.

III. DE ONDERHOUDS- EN REINIGINGSMIDDELEN.

43. (1) De hieronder genoemde onderhouds- en reinigingsmiddelen dienen als regel voor ge-

bruik onder normale omstandigheden. De artikelen, welke volgens het O. W. en M. tot bepaalde hoeveelheden gratis worden verstrekt, zijn aangeduid met *. Voor de overige benoodigdheden en voor de z.g. noodmiddelen moet de man in den regel zelf zorgen.

1e. * *Geweervet,* voor het reinigen en daarna invetten van alle stalen (waaronder gerekend de ijzeren) deelen der wapening, zoowel in- als uitwendig.

2e. * *Vaseline,* voor het onderhoud van het lederwerk.

3e. * *Klapperolie,* (gemengd met ± 5% machineolie) voor het verwijderen van roestvorming en verharde vetresten.

4e. * *Vetlappen,* (flanellen lappen, 15 × 15 cm, matig met geweervet doortrokken) voor het invetten van de stalen deelen der wapening na reiniging.

5e. * *Vaselinelappen* (flanellen lappen, 30 × 30 cm, matig met vaseline doortrokken) voor het inwrijven van het lederwerk na reiniging.

6e. * *Poetslappen,* (uit het garnizoenswapenmagazijn te ontvangen dun geweven lappen van diverse afmetingen, soort en kwaliteit, oud of nieuw) voor de reiniging in het algemeen.

7e. *Poetslapjes,* (strookjes van poetslap, 2 tot 3 cm breed en van de gewenschte lengte) voor de reiniging van de ziel.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

8e. *Poetshoutjes,* omwoeld met poetslap, voor de inwendige reiniging van de kamer.

9e. *Puntige* stokjes, al of niet in vereeniging met poetslap, voor het reinigen en invetten van de wapening op plaatsen waar men zonder deze niet of moeilijk bij kan komen.

10e. * *Stalen pompstokken,* met opgeschroefden *loopborstel* * of *stalen uiteinde* * met poetslapje, voor de reiniging en het onderhoud van de ziel.

11e. * *Invetkoorden,* voor het gebruik te velde en bij oefeningen, waarbij het medevoeren van pompstokken met overwegende bezwaren gepaard zou gaan; om overmatigen en voornamelijk eenzijdige uitslijting aan de tromp te voorkomen, moeten in het bijzonder de invetkoorden met oordeel worden gebruikt.

12e. * *Mondingbeschermers,* ter voorkoming van overmatige uitslijting aan de tromp door uitpompen van de ziel.

13e. * *Ruimnaalden,* voor het doorsteken van de kanalen voor gasontsnapping.

(2) Alle reinigings- en onderhoudsmiddelen moeten steeds in reinen staat verkeeren, ook de z.g. noodmiddelen.

(3) De reinigings- en onderhoudsmiddelen moeten waar mogelijk steeds en dadelijk ter beschikking staan van de gebruikers, opdat deze de anders verloren oogenblikken kunnen benutten voor het in orde brengen der wapening.

44. (1) De loopborstels worden nu en dan zoo goed mogelijk gereinigd met droge lappen, doch uitsluitend wegens verontreiniging door zand en schotresten; vochtige borstels worden in de zon gedroogd.

(2) Bij gebruik van het stalen uiteinde moet de pompstok voorzichtig worden ingebracht, vooral als het poetslapje wat dik is, omdat anders het stalen uiteinde spoedig ombuigt of afbreekt.

(3) Voor een goed reinigen en invetten is het noodig, dat de trekken gevolgd worden. Daarom moet, bij het inbrengen en terughalen, de pompstok goed met de hand worden rondgedraaid, indien hij, wat veelvuldig het geval is, niet of niet naar behooren uit zich zelf draait (1). Hetzelfde geldt voor de rottan of bamboe pompstokken en overeenkomstige noodmiddelen.

(4) De pompstokken mogen geen bramen hebben. Een lichte verbuiging van de pompstang, mits niet geknikt, heeft geen nadeelige gevolgen.

IV. DE REINIGING EN HET ONDERHOUD VAN DE WAPENING, BEHALVE DE LEDERWERKEN.

Reiniging na een gewoon dienstgebruik, wanneer niet geschoten is.

45. (1) Als regel zal kunnen worden volstaan met de wapening, zonder deze verder uiteen te

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

1) Elke 2 dm gaat een trek éénmaal rond.

nemen dan met de handen, zonder gebruikmaking van het toebehooren, mogelijk is, uitwendig schoon te wrijven, in het bijzonder de stalen deelen ter plaatse waar deze met de handen zijn aangevat geweest.

(2) Indien de wapening nat is geworden, moet alles voor zooveel noodig worden losgemaakt en uiteengenomen, en worden, alle deelen schoon en algeheel droog gewreven zoowel in- als uitwendig. De houten deelen, welke veelal, vooral als deze kort te voren zijn geolied, door het opzetten van houtvezels ruw gaan aanvoelen, moeten zoolang met droge lappen worden gewreven, tot zij weder goed glad zijn. Gelukt dat niet, dan wordt de wapening in herstelling gegeven om opnieuw te worden geolied.

(3) Bij de reiniging worden nimmer vochtige lappen en water gebezigd. (Water wordt slechts gebruikt bij het onderhoud van de lederwerken).

(4) Na de reiniging worden alle schoongewreven stalen deelen dun doch gelijkmatig en overal dekkend ingevet. Waar tusschen de houten en de metalen deelen ruimten aanwezig zijn, worden deze met geweervet gevuld met uitzondering van die tusschen loop en handbeschermer.

(5) De messingen, koperen en aluminium deelen der wapening worden zonder meer goed schoongewreven. Deze deelen worden nimmer ingevet en nimmer gepoetst.

Voorloopige reiniging dadelijk na het schieten zoowel met losse als met scherpe patronen.

46. (1) Zoodra de dienst dit toelaat, worden, indien uit een wapen geschoten is, de ziel, de kamer, het inwendige van het staartstuk en de afsluiter voorloopig gereinigd.

(2) Zoo mogelijk worden de ziel en de kamer onmiddellijk zoodanig behandeld, dat zij weder blank zijn en daarna zeer ruim ingevet (om de gedachte te bepalen een- tot tweemaal de inhoud van het inf. monddeksel gelijkmatig over het oppervlak van de ziel en de kamer verdeeld). Ontbreekt de gelegenheid tot een zoodanige reiniging, dan is het voldoende, doch tevens noodzakelijk, alleen zeer ruim in te vetten.

(3) De afsluiter en het inwendige van het staartstuk worden goed schoon gewreven en daarna normaal ingevet.

Reiniging bij thuiskomst na schieten.

47. (1) Ondervolgende reiniging wordt ook toegepast in alle andere gevallen, dat zulks gewenscht moet worden geacht.

(2) De reiniging geschiedt in den zelfden geest als voorgeschreven voor de reiniging na een gewoon dienstgebruik, doch een en ander met meer zorg, terwijl alles zooveel mogelijk wordt losgemaakt en uiteengenomen; bijzondere zorg wordt besteed aan alle deelen van loop, staartstuk

en grendel, welke met buskruitgassen of schotresten in aanraking kunnen zijn geweest.

(3) Het doorhalen van den loop wordt telkens met nieuwe poetslapjes zoolang herhaald, tot de ziel blank is. Geregeld worden droge lapjes gebezigd, welke, zoolang het beoogde doel nog niet is bereikt, af en toe worden afgewisseld met een vet lapje.

(4) De kamer wordt op overeenkomstige en even zorgvuldige wijze gereinigd als de ziel. Na de reiniging worden ziel en kamer ingevet. (De overige stalen deelen worden licht ingevet).

(5) Is de loop als gevolg van bijzondere omstandigheden inwendig beroest, dan wordt de loop aan de monding gesloten met een daartoe geeigend voorwerp en vol gegoten met klapperolie. De gevulde loop wordt een etmaal neergezet en dan opnieuw gereinigd. Deze bewerking wordt steeds nog een- of tweemaal herhaald.

Het onderhoud.

48. (1) Bij goeden onderhoudstoestand zal als regel kunnen worden volstaan met nu en dan de wapening schoon te wrijven en opnieuw in te vetten. Vaste tijdstippen daarvoor zijn niet aan te geven. Een geregeld onderhouden leert die tijdstippen spoedig bepalen.

(2) Ten aanzien van het onderhoud van de ziel en de kamer geldt, dat deze veelvuldiger die-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

nen te worden behandeld dan de overige deelen der wapening. Om den loop inwendig blank te houden, is het in elk geval noodig om, gedurende een week nadat daaruit geschoten is, dezen nog om den anderen dag deugdelijk te reinigen, ook al zou zulks anders niet noodig geoordeeld worden.

V. DE REINIGING EN HET ONDERHOUD VAN DE LEDERWERKEN.

49. (1) Alle van stijf leder vervaardigde deelen (zooals patroontasschen en scheeden) worden slechts stofvrij gemaakt en voor zooveel noodig met vochtige lappen gereinigd.

(2) Alle overige lederwerken (de scharnierende deelen van de patroontasschen inbegrepen) worden eveneens met vochtige lappen gereinigd en bovendien ten minste eenmaal per maand ingewreven met vaseline om ze lenig te houden.

(3) Wordt dit lederwerk meermalen door en door nat, zoo moet het tweemaal per maand met vaseline worden ingewreven, waarbij men moet wachten tot het leder bijna droog is.

(4) Vóór het behandelen met vaseline worden de lederwerken ontdaan van alle losse metaaldeelen en met een met water (1) natgemaakten lap goed gewreven, waardoor het leder de vaseline

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(1) Liefst niet kalkhoudend; zoo mogelijk regenwater.

gemakkelijker en gelijkmatiger kan opnemen; dit bevochtigen mag niet zoover gaan, dat zich bij dubbelvouwen van het leder kleine waterdroppels vertoonen.

(5) Het behandelen met vaseline geschiedt met de vaselinelappen en onmiddellijk nadat het leder is gevocht; zorg wordt gedragen, dat de vaseline goed in de poriën van het leder wordt gewreven.

(6) Het inwrijven geschiedt aan die zijde van het leder, welke het minst met de kleeding in aanraking komt.

(7) De metalen beslagdeelen van lederwerken en de nummerplaatjes mogen nimmer worden gepoetst, doch worden eveneens met een natten lap van stof en vuil ontdaan.

(8) Lederwerken mogen nimmer kunstmatig of in de zon worden gedroogd.

(9) Het knappen bij dubbel buigen van leder, dat lenig moet worden gehouden, is een bewijs van slecht onderhoud.

(10) De lederwerken mogen niet worden gezwart.

VI. HET ONDERHOUD EN HET BEWAREN VAN DE WAPENING OP DE RUSTKAMERS.

50. (1) De reiniging van de geweren en karabijnen op de rustkamers geschiedt onder toezicht van den fourier, volgens de bovenvermelde beginselen.

(2) De geweren en karabijnen worden schoon gewreven en ingevet, naarmate dit noodig blijkt, doch minstens éénmaal in de 14 dagen.

(3) In het bijzonder moet worden gelet op de wapening, welke eerst korten tijd op de rustkamer is opgelegd.

(4) Het lederwerk wordt van tijd tot tijd buiten de zon gelucht; bij oplegging en daarna éénmaal in de maand wordt het schoongewreven en met vaseline behandeld.

(5) De geweren (karabijnen) worden geheel ineengezet op rakken geborgen; de vizierklep wordt een weinig opgericht als voorzorgsmaatregel tegen het roesten en de monding der geweren (karabijnen) wordt met het monddeksel gesloten).

(6) De bajonet wordt niet in de scheede gelaten, doch rechts van het geweer (de karabijn) opgehangen aan een haak in het geweerrak.

(7) De kapmessen, de maréchausséesabels en de cavaleriesabels worden uit de scheede genomen en elke scheede bij het wapen opgeborgen.

(8) De lederwerken behooren aan houten pinnen of rakken te worden opgehangen.

VII. INSPECTIE OVER DE WAPENING.

51. (1) In de eerste plaats wordt nagegaan of alle onderdeelen van het geweer (de karabijn) overeenkomstige seriemerken hebben, of korps-

merk en wapennummer aanwezig zijn, en of het wapen goed is ineengezet en in goeden onderhoudstoestand verkeert.

(2) Verder gaat men na of de gebruineerde deelen goed gebruineerd zijn, of de houten deelen voldoende geolied zijn, de wrijvende metalen deelen behoorlijk zijn ingevet en de schroeven, alsmede de slagpinmoer, goed zijn aangedraaid.

(3) De bajonet mag geen schudding hebben, moet in de lengterichting van het geweer (de karabijn) liggen, en gemakkelijk met de hand kunnen worden afgenomen en geplaatst; zij mag niet om den loop klemmen, daar als gevolg daarvan, bij voortgezet vuur, de schoten hoe langer hoe lager vallen. Bij het opplanten van de bajonet moet de pal goed inspringen.

(4) De vizierkorrel moet vastzitten en goed gebruineerd zijn, de merkstreep moet overeenkomen met die op het voetstuk (anders is het wapen niet streekhoudend).

(5) De banden mogen geen schudding hebben; zij moeten met de hand geplaatst kunnen worden, terwijl het voor het afnemen noodig kan zijn gebruik te maken van den drijver en den drijfhamer. De bandveer moet goed tegen den bovenkant van den band aansluiten, zich vrij in hare ligplaats kunnen bewegen en voldoende veeren; het teeken **B O** op den onderband van het geweer moet naar boven en het teeken **O O** op den band van de karabijn moet naar beneden zijn gekeerd.

(6) De kordonbeugels moeten behoorlijk scharnieren, zonder los te zitten.

(7) De handbeschermer moet goed tegen de lade sluiten; bij den vizierstand voor 200 m mag de klep niet op het hout rusten, en moet men bij het geweer in den aanslag de richtmiddelen goed kunnen zien.

(8) De vizierklep moet gemakkelijk in alle vizierstanden kunnen worden geplaatst, het geheele vizier (in het bijzonder de vizierklep), behalve het bovenvlak en de binnenzijde der vleugels, moet goed zijn gebruineerd.

(9) De lade mag geen hinderlijke beschadigingen vertoonen en mag niet klemmen (1).

(10) De trekker-, houderhaak- en stuitnokinrichting moeten goed gangbaar zijn, de doorgang voor den patroonhouder moet voldoende wijd zijn.

(11) De stuitnokpin moet met den kop naar beneden zijn geplaatst.

(12) De stuitnokveer en de houderhaakveer mogen niet zijn omgewisseld (2).

---

(1) Bij het werken van een lade, hetgeen krombuigen van den loop kan veroorzaken, is de plaats waar lade en loop klemmen, te onderkennen aan een glimmende plek op den loop.

(2) In sommige karabijnen zijn de stuitnokveer en de houderhaakveer dan wel een van beide van afwijkend model. Beide soorten afwijkende veeren hebben dezelfde afmetingen en zijn vervaardigd van een zelfde soort rond staaldraad. Zij zijn van de model veeren te onderkennen door hun grootere lengte en hun kleinere middellijn. Bij vernieuwing van de afwijkende veeren worden weder de modelveeren geplaatst.

(13) De goede werking van den grendel en van het repeteermechanisme wordt onderzocht met een houder met exercitiepatronen. Om na te gaan of de patronen goed door den patroontrekker en den uitwerper worden vastgehouden, wordt bij het uit de kamer brengen van de laatste patroon van den houder de grendel al wiebelende achteruit gebracht. Het magazijn mag geen deuken vertoonen.

(14) De kruisschroef moet gemakkelijk in het voor deze schroef bestemde gat van het staartstuk kunnen worden geschroefd; dit gat is soms vervormd, doordat de losse loop met staartstuk met het staarteinde met kracht op een hard voorwerp is geplaatst. De scherpe kanten van de gleuf voor de ligplaats van de nok van den haan in het staartstuk vertoonen soms bramen. Deze bramen worden veroorzaakt door het inbrengen van den grendel met het gelijktijdig uitoefenen van een druk op de haanpal; door dezen druk neemt de nok van den haan een scheeven stand in en stuit tegen voorbedoelde scherpe kanten. (Deze beschadiging komt voor bij oefeningen in herhaald met kracht openen en sluiten van den grendel).

(15) De kanalen voor gasontsnapping mogen niet verstopt zijn.

(16) De grendel moet gemakkelijk kunnen worden ingebracht, gesloten en uitgenomen; nagegaan moet worden of onderdeelen van den gren-

del zijn beschadigd; de afsluiter mag niet door eigen gewicht van den geleider vallen.

(17) Nagegaan moet worden of het voorvlak van den afsluiter is beschadigd, doordat de loop werd doorgehaald of ingevet zonder dat eerst de grendel werd uitgenomen. Is het kanaal voor de slagpin door beschadiging vervormd, zoodat zich daarin bramen vertoonen, dan kan de slagpin zich niet meer vrij bewegen, waardoor gevaar voor weigeringen ontstaat. Dit kan worden geconstateerd door den uitgenomen grendel te ontspannen, waardoor de punt van de slagpin zal trachten den afsluiter naar voren te duwen (van den geleider te verwijderen) hetgeen met het bloote oog kan worden waargenomen.

(18) De slagpinmoer moet gemakkelijk kunnen worden op- en afgeschroefd.

(19) De tand van den haan moet stevig in de rust van den geleider staan; daarbij moeten de zijvlakken van de lip van den haan en van het geleistuk van den geleider goed in elkanders verlengde vallen.

(20) De haanpal moet gemakkelijk kunnen worden omgelegd; is dit geschied, dan onderzoekt men, op het gevoel, of de trekkernok bij het achteruitbrengen van den trekker geheel vrij blijft van de nok van den haan (haanspanning); is dit niet het geval, dan wijst dit op slijtage van den haanpal aan de voorzijde of van diens ligplaats in den

PERPUSTAKAAN NASIONAL

geleider. Bij omgelegden haanpal mag de grendel niet kunnen worden geopend.

(21) De trekkerinrichting moet een goed voelbaar drukpunt geven, terwijl het doordrukken geleidelijk moet kunnen geschieden.

52. Bij het kapmes, de maréchaussée- en de cavaleriesabel moet men er op letten, dat zij behoorlijk in de scheede sluiten (gemakkelijk zijn uit te trekken zonder vanzelf uit te vallen), greep (gevest) en kling goed aan elkaar zijn bevestigd, de kling niet is verbogen of glimmend gepoetst, geen roest of scharen vertoont, de stootplaat niet is verbogen of afgescheurd, de punt niet afgebroken of stomp is en de scheede in goeden staat verkeert.

53. (1) Bij het ledergoed wordt nagegaan of het behoorlijk is onderhouden en nog bekwaam is te noemen.

(2) Ledergoed, dat sporen vertoont van te zijn vergaan, een weinig is ingescheurd, gemakkelijk is te scheuren in de richting dwars op de lengte van den riem, moet in herstelling worden gegeven of verwisseld.

54. (1) Een maal per week zal de compagnies- (detachements-) commandant inspectie houden over de wapening van het onderdeel op zijn standplaats.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(2) Bovendien gaat de officier van wapening periodiek de vuurwapens na met de te zijner beschikking zijnde maten en gereedschappen.

(3) Hij bestemt daarvoor zoo mogelijk een dag, waarop zoo min mogelijk personeel bij het korps zal ontbreken. Een en ander wordt geregeld in overleg met den korps- (detachements-) commandant.

(4) De korps- (detachements-) commandanten zullen zorg dragen, dat geen wapening aan het onderzoek wordt onttrokken en het noodige kader en minder personeel ter beschikking van den officier van wapening stellen, teneinde dezen behulpzaam te zijn bij het gereedhouden en uitzoeken van de wapens.

(5) Bij deze inspectie en dit onderzoek moeten de wapens in- en uitwendig van vet zijn ontdaan.

(6) Na afloop van het onderzoek zal de officier van wapening van zijne bevinding aan den betrokken korps- (detachements-) commandant verslag uitbrengen.

(7) Het onderzoek wordt gehouden:

a. **driemaandelijks:**

op plaatsen waar een officier van wapening garnizoen houdt;

b. **zesmaandelijks:**

in alle overige garnizoenen op Java en Madoera en in de buitengewesten aan spoor- en

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tramwegen en de lijnen der vaste landsautomobieldiensten gelegen garnizoenen;

c. **eenmaal 's jaars:**

in de overige, in de buitengewesten gelegen garnizoenen, voor zoover door den gewestelijk militairen commandant, zulks in verband met de sterkte van het garnizoen, wordt noodig geacht; deze onderzoeken, bijaldien noodzakelijk geoordeeld, geschieden als regel alleen door den geweermaker.

(8) Afgescheiden van het voorstaande zullen alle bij den troep in gebruik zijnde vuurwapens, omtrent wier slagvaardigheid gegronde twijfel is ontstaan, steeds dadelijk ter onderzoek worden gebracht (opgezonden) naar het geweermakersatelier, waarbij de wapening in herstelling is.

VIII. BRUINEEREN.

55. (1) Het overbruineeren van de daarvoor in aanmerking komende wapening van de korpsen, welke bewerking gewoonlijk slechts om de 2 à 3 jaren behoeft plaats te vinden, geschiedt, als regel in het betrokken geweermakersatelier (1).

(2) Bedoelde wapening wordt daartoe bij — door den korpscommandant in overleg met den

---

(1) Het voor het bruineeren extra benoodigde personeel wordt op aanvraag van den officier van wapening door den plaatselijken (militairen) commandant ter beschikking gesteld.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

officier van wapening vast te stellen — partijen naar het atelier gezonden.

(3) Alleen bij uitzondering (bijv. op kleine posten met slechte verbinding of met veelvuldigen patrouillegang) kan het raadzaam zijn het periodiek overbruineeren door den troep zelf te doen plaats hebben. Alsdan geldt het ondervolgende.

(4) Door den gewestelijk militairen commandant zal naar het garnizoen een geweermaker worden gezonden, die van den officier van wapening de benoodigde grondstoffen voor het bruineeren en oliën, alsmede — indien aanwezig — het in het atelier opgelegde stel geweermakersgereedschapskisten mede krijgt. Deze geweermaker zal den manschappen aan de hand van de Hl. O. W. en G. de noodige aanwijzingen geven omtrent de te volgen werkwijze en behulpzaam zijn bij het uiteennemen en ineenzetten van de ter bruineering aangewezen wapening.

(5) Bedoelde geweermaker zal te voren de in het garnizoen aanwezige wapens, op de wijze zooals bij het driemaandelijksch onderzoek geschiedt, nagaan en de gebreken wegnemen; waar hem dit niet mogelijk is, moet het wapen voor opzending naar het atelier in aanmerking worden gebracht.

(6) Het toezicht wordt aan een officier (onderluitenant) opgedragen en overigens, evenals de indeeling van de werkzaamheden, door den compagniescommandant geregeld.

(7) Het voor het bruineeren aangewezen personeel is gedurende dien tijd zooveel mogelijk vrij van andere diensten.

(8) De geheele bewerking is in ongeveer 6 dagen afgeloopen, waarna nog 2 dagen noodig zijn om de naroest te verwijderen.

(9) Daarna mag geen bruineervocht bij de compagnie meer aanwezig zijn.

IX. NUMMEREN EN MERKEN.

56. Van de op de verschillende wapendeelen voorkomende merken en nummers zijn voor de practijk van belang:

1. het jaartal van indienststelling,
2. het seriemerk,
3. de onderscheidingsletter (indien noodig),
4. het korpsmerk en wapennummer.

57. (1) Het jaartal van indienststelling van den loop is bij de geweren en karabijnen boven op den loop geslagen (1).

---

(1) Bij de reeds in dienst gestelde loopen blijft de toestand onveranderd; dit jaartal wordt opgenomen in de wapencontrôle. Van de loopen welke na 1 Juni 1935 in dienst gesteld worden, zal het jaartal van indienststelling op de bovenzijde worden ingeslagen, zoodanig dat de onderzijde van de cijfers op 20 mm van de achterzijde van het viziervoetstuk komt.

Het getal wordt met nummerijzers nr. 1 ingeslagen loodrecht op de vizierlijn, en opgenomen in de wapencontrôle.

(2) Reeds gebruikte loopen, welke opnieuw worden in dienst gesteld, krijgen boven het jaartal het merk **G. S.**

58. (1) Het seriemerk bestaat uit een serieletter en een serienummer.

(2) De meeste onderdeelen van de vuurwapens hebben of het volle seriemerk, of het volle serienummer, of de beide laatste cijfers van het serienummer.

(3) In het laatste geval is daaraan toegevoegd een onderscheidingsletter A. B. C. enz., al naarmate bij eenzelfde compagnie 2, 3 of 4 enz. maal dezelfde twee eindcijfers onder de serienummers voorkomen.

(4) Het seriemerk dient om te voorkomen dat gelijke onderdeelen van verschillende wapens onderling worden omgewisseld.

(5) Voor de volledige voorschriften omtrent het aanbrengen van het seriemerk wordt verwezen naar de betrekkelijke algemeene orders.

59. De wapens met toebehooren worden, met uitzondering van enkele onderdeelen, voorzien van een korpsmerk en een wapennummer, teneinde de wapens van elk korps en van elken gebruiker te kunnen onderkennen.

60. (1) Het korpsmerk bestaat uit een of twee hoofdletters, voor den geneeskundigen dienst uit een + met een hoofdletter.

(2) Het wapennummer is een doorloopend nummer, aanvangende met 1. De nummering geschiedt afzonderlijk voor elke eenheid, waarvoor in het O. W. en M. een korpsmerk is vastgesteld.

(3) Voor de volledige voorschriften omtrent de korpsmerken en wapennummers wordt verwezen naar de betrekkelijke algemeene orders.

X. BIJZONDERE BEPALINGEN VOOR SOMMIGE GARNIZOENEN IN DE BUITENGEWESTEN, WELKE EEN ONREGELMATIGE VERBINDING HEBBEN MET HET GEWEERMAKERSATELIER.

Aanwijzing van de garnizoenen waarvoor de bijzondere bepalingen van dit onderhoofdstuk gelden.

61. (1) Wegens ongunstige verbinding met het geweermakersatelier worden, ter vermijding van onevenredig hooge transportkosten, bij sommige garnizoenen in de buitengewesten, de wapens niet eerder ter herstelling naar het geweermakersatelier opgezonden dan wanneer zulks bepaald noodzakelijk is, en geschiedt voorts de afkeuring van niet of niet meer herstelbare lederwerken der wapening door een commissie ter plaatse.

(2) De gewestelijk militaire commandanten bepalen welke garnizoenen in hun gewest voor de toepassing van deze bijzondere bepalingen in aanmerking komen, en geven hiervan, alsmede van

wenschelijke wijzigingen in de indeeling, kennis aan het departement van oorlog (IIIde afdeeling).

(3) Indien naar het oordeel van den plaatselijk militairen commandant een garnizoen al of niet meer in aanmerking komt voor de toepassing van deze bijzondere bepalingen, wordt door dezen gezaghebbende aan den gewestelijk militairen commandant een voorstel terzake ingediend.

XI. BIJZONDERE BEPALINGEN OMTRENT HET IN DEUGDELIJKEN TOESTAND HOUDEN DER WAPENS.

62. (1) Wapens worden niet naar het geweermakersatelier ter herstelling opgezonden zoolang deze als oorlogswapens nog volkomen deugdelijk zijn of met de beschikbare reserve-verwisselstukken nog in dusdanigen toestand zijn te brengen.

(2) Indien niet wordt getwijfeld aan de mogelijkheid van een goede uitvoering bij het geweermakersatelier van eenige herstelling, wordt, insteede van het complete wapen, alleen het defecte hoofd- of onderdeel opgezonden.

(3) De daarvoor in aanmerking komende, niet meer bruikbare, onderdeelen van wapens worden ter plaatse en buiten bemoeienis van den officier van wapening verwisseld tegen bekwame reserve-verwisselstukken, welke ingevolge het bepaalde in het O. W. en M. aan het korps in bruikleen worden afgestaan.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

(4) Indien bij uitzondering ook nog andere verwisselstukken benoodigd zijn dan boven bedoelde, worden deze, doch niet dan naar gelang van de dadelijke behoefte, aangevraagd aan den betrokken officier van wapening.

(5) Aan de reserve-verwisselstukken mag bij het korps niets worden verricht. Zij zijn niet gemerkt en worden ook niet bij in gebruikstelling van het serienummer of van eenig ander merk voorzien. Het plaatsen van ontbrekende serienummers geschiedt in het geweermakersatelier, doch eerst dan als het wapen of het betrekkelijke hoofd- of onderdeel ter herstelling is moeten worden opgezonden.

(6) Alle als onbruikbaar vervangen onderdeelen blijven zorgvuldig opbewaard, teneinde ter omruiling tegen nieuwe verwisselstukken te worden medegezonden ter gelegenheid dat wapening ter herstelling moet worden opgezonden.

(7) De in verband met het hiervoren bepaalde aan de wapens te verrichten werkzaamheden mogen nimmer worden uitgebreid tot zulke, welke het karakter dragen van *herstellingen*.

XII. AFKEURING VAN NIET EN NIET MEER HERSTELBARE LEDERWERKEN DER WAPENING.

63. (1) Niet of niet meer herstelbare lederwerken worden ter plaatse afgekeurd door een com-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

missie, welke door den plaatselijk militairen commandant wordt benoemd.

(2) Het proces-verbaal van afkeuring wordt opgemaakt naar het voorbeeld letter B., van het „Vb. C. en D.", met inachtneming van het navolgende.

(3) De door de commissie afgekeurde lederwerken worden steeds dadelijk gesloopt, zonder inname van mogelijk nog bruikbare gespen e.d. of van oud leder, als zijnde deze de kosten van opzending naar elders niet waard, of als hebbende een en ander te weinig waarde om te worden verkocht op publieke vendutie, terwijl, met uitzondering van de plaatselijk voor herstelling van lederwerken te gebruiken artikelen van de sloopingsproducten, deze dadelijk worden vernietigd.

(4) Omtrent het vorenstaande wordt een aanteekening gesteld op het proces-verbaal, waarop tevens wordt vermeld de beschikking van den commandant van het leger (IIIde afdeeling), waarbij is bepaald, dat voor het betrekkelijke korps deze bijzondere bepalingen gelden.

(5) Het proces-verbaal wordt steeds gezonden aan den betrokken officier van wapening.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

2e AFDEELING.

DE MUNITIE.

I. PATRONEN VOOR GEWEER EN KARABIJN, DE EXERCITIEPATROON EN DE HOUDER MET MARSCHPATRONEN.

A. DE PATRONEN.

64. Van de patronen bestaan drie soorten, n.l. de scherpe nr. 1 en nr. 4 en de losse nr. 1.

a. De scherpe patroon nr. 1.

65. (1) De patroon bestaat uit:
de huls met ontstekingsmiddel,
de lading en
den kogel.

(2) De messingen huls heeft een fleschvormige gedaante; het voorste nauwe gedeelte sluit om den kogel, terwijl het achterste gedeelte, dat de lading bevat, een aanmerkelijk grootere middellijn heeft ten einde de lengte van de patroon zooveel mogelijk te verminderen. Om een gemakkelijk verwijderen van de huls na het afgaan van het schot te verzekeren, is dit wijdere deel niet zuiver cylindervormig, maar heeft het een flauw kegelvormige gedaante, terwijl de bodem is voorzien

van een rand, welke de juiste ligging van de patroon in de kamer waarborgt en waarop de haak van den patroontrekker werkt.

(3) In het midden van den bodem bevindt zich eene inzinking, steundop genaamd, welke in het midden eene verhooging heeft, dienende als aanbeeld voor het nader te noemen slaghoedje, terwijl tevens in die verhooging een brandgaatje is aangebracht tot doorlating van den vuurstraal, welke ontstaat, wanneer door de vooruitschietende slagpin de bodem van het slaghoedje met het zich daarin bevindende ontstekingsmiddel met kracht tegen die verhooging wordt gedreven.

(4) Om te voorkomen, dat dit gaatje door het ineengedrukte slaghoedje geheel zou kunnen worden afgesloten, tengevolge waarvan de lading niet zou ontbranden, is in de verhooging een zaagsnede aangebracht ongeveer ter breedte van het brandgaatje.

(5) Het ontstekingsmiddel — de slagas — bevindt zich in een dun laagje, met een druppel schellakvernis en een schijfje bladtin tegen vocht beveiligd, op den platten, eenigszins bijgeronden bodem van een cylindervormig messingen hulsje, slaghoedje genaamd, hetwelk in den steundop wordt geperst.

(6) Op den bodem van de huls zijn hulsmerk en patroonmerk aangegeven. Het eerste kan bijv. luiden „P — 05", waarin „P" het fabrieksmerk is, en „05" het jaartal van aanmaak van de huls aan-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

geeft. Het tweede kan bijv. luiden „9 — 08" of wel „9B — 08", hetgeen beteekent, dat de patroon behoort tot de „partij nr. 9 of 9B, aangemaakt in het jaar 1908".

(7) De lading bestaat uit ± 2,5 gram schietkatoenkruit nr. 2, een gegraphiteerd schietkatoenkruit in den vorm van vierkante blaadjes.

(8) De kogel bestaat uit een hardlooden kern en een mantel van staalplaat, welke langs galvanischen weg is vernikkeld om hem tegen roesten te beschermen en beschadiging van de trekken te voorkomen. Beide worden door persing tot één geheel vereenigd, terwijl het buiten het achtervlak van de kern uitstekende deel van den mantel naar binnen op den kernbodem is omgevouwen. Op een afstand van 6 mm van den bodem is een ringvormige groef aangebracht van geringe diepte, welke met patroonsmeersel nr. 1 wordt opgevuld en waarin het metaal der huls wordt vastgewurgd.

(9) De kogel heeft een flauw kegelvormige gedaante, aan den bodem een middellijn van 6,7 mm en aan de voorzijde een van 6,5 mm, waarna hij overgaat in een stomp-ogiefvormige punt. De dikte van den mantel is aan de punt 0,6 mm en vermindert allengs tot op 0,3 mm aan het kegelvormig gedeelte, waardoor, bij het dringen van het projectiel in de trekken, de mantel gemakkelijk en zonder te scheuren den vereischten vorm aanneemt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

b. De scherpe patroon nr. 4 (z. g. wachtpatroon).

66. (1) Deze bestaat uit een huls, kogel en slaghoedje als van de scherpe patroon nr. 1.

(2) De huls bevat een lading van ± 1,2 gram schietkatoenkruit nr. 2, opgesloten door 3 op elkaar geplaatste schijfjes vilt.

(3) Ter onderscheiding van de scherpe patroon nr. 1 is de huls van de scherpe patroon nr. 4 vernikkeld.

(4) De scherpe patronen nr. 4 zijn bestemd voor wachten en transporten alsmede voor detachementen, waarvan de hulp voor politiedoeleinden wordt ingeroepen. Bij gebruik van deze patronen wordt steeds het vizier op standvizier gesteld en mag slechts worden gevuurd op afstanden van 100 m en daar beneden.

c. De losse patroon nr. 1.

67. (1) De losse patroon heeft dezelfde huls als de scherpe patroon nr. 1, doch een lading van ± 1 gram schietkatoenkruit nr. 1*a*.

(2) De kogel is hol en vervaardigd van een vrij zachte houtsoort (sawoehout); ter onderscheiding van de scherpe patroon is de kogel rood geverfd.

(3) Het merk op den hulsbodem is hier niet het patroonmerk (heeft geene beteekenis).

B. DE EXERCITIEPATROON EN DE HOUDER MET MARSCHPATRONEN.

a. De exercitiepatroon.

68. (1) De exercitiepatroon bestaat uit een huls van de verschoten scherpe patroon, waarin een gegroefde messingen kogel is gewurgd.

(2) Indien de kogels zijn beschadigd of de hulzen gedeukt, moeten deze patronen worden verwisseld.

(3) De houders voor exercitiepatronen mogen niet beroest, verslapt of gedeukt zijn; zoodra zij niet meer voldoen worden zij verwisseld met van de schietoefeningen afkomstige houders.

(4) De exercitiepatronen voor de geoefende manschappen worden op de rustkamer bewaard.

b. De houder met marschpatronen.

69. (1) Deze is samengesteld uit een patroonhouder en 5 marschpatronen. De marschpatronen zijn in den houder vastgezet, doordat de twee buitenste patronen met klinknagels aan den houder zijn bevestigd, dan wel doordat de patronen aan elkaar zijn gesoldeerd.

(2) De marschpatronen bevatten geen lading, hebben geen slaghoedje en hebben hulzen van verschoten scherpe patronen, terwijl in de hulzen 2 gaten zijn aangebracht ter duidelijke onderkenning.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(3) In de huls van de middelste marschpatronen bevindt zich een kogel, om den houder op het juiste gewicht te brengen.

(4) Het gewicht van den volledigen houder is gelijk aan dat van een houder met scherpe patronen nr. 1.

(5) De houders met marschpatronen mogen nooit in het wapen worden gebracht.

II. GEBRUIK EN VERPAKKING VAN DE PATRONEN.

70. (1) De patronen, zoowel scherpe als losse, worden, met het oog op de inrichting van het magazijn van het wapen, ten getale van vijf door een houder vereenigd, het laden heeft steeds plaats met houders.

(2) De patroonhouder, uit dun staalplaat geperst, heeft in de zijwanden voor- en achtergroeven en boven en onder een omgebogen gedeelte, een en ander om de patronen vast te houden, en aan de rugzijde in het midden een nok voor den houderhaak.

(3) De openingen in de zijwanden dienen slechts om den houder lichter te maken.

Het vullen van den patroonhouder.

71. (1) Men neemt een patroonhouder in de linkerhand met den bodem rustende in de hand (zie plaat IV fig. 9).

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Vervolgens neemt men een patroon in de rechterhand, de huls met den duim en voorsten vinger omvattende, de kogel steunende tegen de muis. Daarna wordt de rand van de patroon gedrukt tusschen de zijwanden van den houder (stand I).

Zoodra de hulsrand binnen de zijwanden is, draait men de patroon om, zoodat zij komt als in stand II, waarna zij in den houder wordt gedrukt, totdat de bodem van de huls tegen den bodem van den houder komt. Vervolgens brengt men de patroon naar het andere uiteinde van den houder, zorgdragende, dat zij met haar rand onder de verhoogingen van de zijwanden nabij den bodem blijft.

(2) Daarna worden op dezelfde wijze de overige patronen achtereenvolgens in den houder gebracht, en tegen de andere aangeschoven.

(3) De houder is goed gevuld, wanneer de middelste drie patronen met hunne bodemranden onder de verhooging van de zijwanden zitten en de twee buitenste met hunne bodems op de randen der nevenzittende patronen rusten. Is een houder goed gevuld, dan kunnen de patronen gemakkelijk met de vingers in den houder worden rondgedraaid.

(4) Er moet streng op worden gelet, dat de buitenste patronen niet met haar bodem tegen den bodem van den houder worden gedrukt, daar dan de patronen klemmen, de houders van vorm veranderen en bij het vuren haperingen niet zullen uitblijven.

Het ledigen van den houder.

72. (1) Om den houder van patronen te ontdoen, gaat men op tegenovergestelde wijze te werk als bij het vullen van den houder is aangegeven. Een der uiterste patronen wordt rechtstandig uit den houder getrokken, waarna achtereenvolgens de andere patronen eerst zoover mogelijk naar hetzelfde uiteinde worden geschoven en vervolgens evenals de eerste uit den houder verwijderd.

(2) Men draagt hierbij zorg den houder niet van vorm te doen veranderen; de patronen kunnen alleen aan een der uiteinden van den houder worden uitgenomen; pogingen om dit op andere plaatsen te doen, zullen onvermijdelijk vormveranderingen van den houder, welke dezen ongeschikt maken voor verder gebruik, ten gevolge hebben.

Verpakking van de patronen.

73. (1) De houders gevuld met scherpe patronen nr. 1 worden bij 10 stuks geplaatst in doozen voor patronen; zij liggen hierin kop aan staart.

(2) Deze doozen zijn vervaardigd van geparaffineerd lederkarton en aan eene zijde open; de opening wordt afgesloten door een klep, waaraan een lus van zwart veterband is bevestigd voor het gemakkelijk opentrekken.

(3) De opstaande zijvlakken van de doozen zijn voorzien van een messingen oog. Door deze

oogen en over de klep is een 50 cm lang zwart veterband gebracht; aan dit veterband is een messingen haak bevestigd, waaraan de doozen bij gedragen vervoer kunnen worden opgehangen. Doordat in opgehangen toestand het veterband over de klep grijpt, wordt het uitvallen van houders voorkomen.

(4) Onder en tegen de klep der doozen is een wit etiket geplakt, waarop het merk is aangebracht, bijv.:

P.S. Nr. 1.
P.W. 4 — 35.

(5) De gevulde doozen worden bij 10 stuks verpakt in blikken voor patronen (1) welke, na te zijn dichtgesoldeerd en met zwarte lak bestreken, op het deksel met witte verf worden gemerkt, bijv.:

500.
P.S. Nr. 1.
P.W. 4 — 35.

terwijl op de 4 zijvlakken met witte verf het onderscheidingsmerk is aangebracht. De blik-

(1) Voor de scherpe patronen nr. 1 kunnen instede van blikken voor patronen ook blikken of zinken trommels gebezigd worden waarin 20 gevulde doozen voor patronen verpakt worden, zonder gebruik te maken van een stel houten blokjes voor patroonblikken. Het op het deksel vermelde aantal patronen wordt in overeenstemming gebracht met den inhoud.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

ken zijn op het deksel voorzien van een opgeplakt etiket met het opschrift:

Bij ontvangst van blikken te
handelen als voorgeschreven
in het
V.W.M. 95
2e afdeeling III.

(6) De blikken worden bij 4 stuks verpakt in pakkisten voor patroonblikken, welke met witte letters op een zwart veld worden gemerkt: (1) (2)

2000.
P.S. Nr. 1.
P.W. 4 — 35.

terwijl op de 4 zijvlakken met zwarte verf het onderscheidingsmerk is aangebracht.

(7) De houders gevuld met scherpe patronen nr. 4 worden op dezelfde wijze als de scherpe patroon nr. 1 in doozen verpakt; ter onderscheiding van laatstgenoemde patronen zijn op de pakmiddelen van de scherpe patronen nr. 4 de volgende merken en kenteekenen aangebracht.

---

(1) De doozen met scherpe patronen nr. 1, bestemd voor schietoefeningen op Java en Madoera, worden soms niet in blikken verpakt, doch dadelijk in pakkisten voor patronen.

(2) De in noot (1) op blz. 91 bedoelde blikken of zinken tromels worden bij 5 stuks verpakt in daarvoorgeeigende kleine pakkisten. Het op de kist vermelde aantal patronen wordt in overeenstemming gebracht met den inhoud.

(8) Onder en tegen de klep der doozen is een geel etiket geplaatst, waarop met zwarte letters het merk is aangebracht, bijv.:

P.S. Nr. 4.
P.W. 1 — 35.

(9) De doozen zijn omplakt met een reep geel papier, waarop eveneens met zwarte letters bovenstaand merk is aangebracht.

(10) De patroonblikken, waarin scherpe patronen nr. 4 zijn verpakt zijn geheel grijs geschilderd.

(11) De deksels der blikken zijn met zwarte verf gemerkt, bijv.:

500.
P.S. Nr. 4.
P.W. 1 — 35.

terwijl op de vier zijvlakken met zwarte verf het onderscheidingsmerk is aangebracht.

(12) De pakkisten zijn op het bovenvlak voorzien van een grijs geverfd veld, waarop met zwarte verf is gesteld bijv.:

2000.
P.S. Nr. 4.
P.W. 1 — 35.

terwijl op de 4 zijvlakken met zwarte verf het onderscheidingsmerk is aangebracht.

(13) De houders met losse patronen nr. 1 worden op dezelfde wijze als de scherpe patronen nr. 1 verpakt in doozen, blikken en pakkisten.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

(14) De doozen zijn omplakt met een reep rood papier, waarop het merk is aangebracht, bijv.:

P.L. Nr. 1.
P.W. 2 — 35.

(15) De blikken zijn geheel rood geverfd; op het deksel is met zwarte verf het merk aangebracht, bijv.:

500.
P.L. Nr. 1.
P.W. 2 — 35.

terwijl op de vier zijvlakken met zwarte verf het onderscheidingsmerk is aangebracht.

(16) De pakkisten zijn op het bovenvlak voorzien van een rood veld, waarop met zwarte letters het merk is aangebracht, bijv.:

2000.
P.L. Nr. 1.
P.W. 2 — 35.

terwijl op de 4 zijvlakken met roode verf het onderscheidingsmerk is aangebracht.

III. OPLEGGING EN ONDERHOUD VAN DE MUNITIËN (1).

74. (1) Er dient te allen tijde streng voor te worden gewaakt, dat nimmer in eenige munitie-

(1) Aangezien in andere voorschriften naar deze bepalingen wordt verwezen, zijn de munitiën, welke niet zijn bestemd voor de wapening M. 95, hierin voor een beter overzicht tegelijk in beschouwing genomen.

PERPUSTAKAAN NASIONAAL

bewaarplaats meer scherpe munitiën bestemd voor (schiet)oefeningen, alsmede voor gebruik op excursies of patrouilles zijn opgelegd, dan voor de normale behoefte voor een half jaar benoodigd zijn. Als regel zal voor betrekkelijke doeleinden slechts een voorraad van ongeveer ¼ jaar beschikbaar dienen te zijn.

(2) Het luchtdicht soldeeren van blikken voor patronen, groote paktrommels en blikken voor patroonbanden M. 12 geschiedt uitsluitend op die plaatsen, waar zich een verbruiksmagazijn van oorlog dan wel buiten Java op die plaatsen, waar zich een geweermakersatelier bevindt, door bij het magazijn c.q. atelier ingedeeld terzake kundig personeel. Voor het luchtdicht soldeeren van de blikverpakking wordt verwezen naar de Hl. O. W. en G.

(3) Het luchtdicht soldeeren van de zinken binnenkist van kisten voor veld- en offensieve handgranaten en van trommels voor detonatoren van offensieve handgranaten geschiedt uitsluitend bij de P. W. te Bandoeng.

(4) De scherpe patronen, welke zich in blikverpakking bevinden, worden s t e e d s in deze verpakking opgelegd, terwijl de pakkisten, waarin zij zijn ontvangen, afzonderlijk worden opgeschuurd. Alleen indien gebrek aan plaatsruimte deze oplegging niet toelaat en daardoor van het voorgeschrevene in het H.E.V.M., betreffende de maximum stapelhoogte van 3 lagen, zou moeten

PERPUSTAKAAN NASIONAL

worden afgeweken, blijven de blikken voor zoover noodig in de kisten verpakt.

(5) De losse patronen kunnen worden opgelegd in de pakmiddelen, waarin zij worden ontvangen.

(6) De handgranaten worden opgelegd in de oorspronkelijke luchtdichte verpakking, terwijl de detonatoren van offensieve handgranaten worden opgelegd in de van een papierverpakking voorziene luchtdichte trommels, waarin zij zijn verpakt, waartoe betrekkelijke trommels uit de voor de verzending gebezigde kistverpakking dienen te worden genomen.

(7) Afgescheiden van het gestelde in lid (4) hiervoren, worden bij elke ontvangst van scherpe patronen bij de munitiebewaarplaatsen **buiten Java** de pakkisten geopend, de blikken (trommels) en het pakwerk uitgenomen en nagegaan of de pakmiddelen eventueel zijn nat geworden. Is zulks het geval, dan moeten deze zorgvuldig worden gedroogd, hetgeen voor de kisten buiten de zon (in den wind), voor het pakwerk in de zon en voor de blikken (trommels) door afwrijven met droge lappen kan geschieden. Moeten de blikken (trommels) eventueel worden ontpakt en blijken zij ook inwendig nat te zijn geworden, dan dienen zij ook inwendig zorgvuldig te worden drooggewreven, terwijl zij bovendien nog in de zon kunnen worden gedroogd.

(8) Voorts wordt onderzocht of de blikver-

pakking waterdicht (1) is, en in het ontkennend geval, steeds overgegaan tot het openen daarvan en z.n. ook van de doozen (2), teneinde den

---

(1) Dit zoodanig op te vatten dat op het oog geen gaatje, hoe klein ook, in de blikverpakking waarneembaar mag zijn.
Voor wat betreft de scherpe patronen nr. 3 en idem nr. 5, welke zijn verpakt in groote paktrommels, welke van een papierverpakking zijn voorzien, wordt slechts overgegaan tot het openen van de papierverpakking, indien deze blijkt nat te zijn geworden of de uiterlijke toestand hiervan zoodanig ongunstig is, dat redelijkerwijze moet worden getwijfeld aan den goeden toestand van de blikverpakking. Is deze nat geworden, doch overigens waterdicht, dan wordt volstaan met droogwrijven daarvan. Is zij niet waterdicht, dan wordt het deksel na lostrekken van den trekreep afgenomen en nagegaan of de trommel met afsluiting van papierblik waterdicht is. In het bevestigende geval wordt volstaan met dit laatste — indien nat geworden — voorzichtig droog te wrijven. In het ontkennende geval moet tot opening van het papierblik worden overgegaan.

(2) Voor wat betreft de scherpe patronen nr. 3 wordt slechts overgegaan tot het openen van de geparaffineerde bordpapieren doosjes, indien het als gevolg van beschadiging hiervan niet uitgesloten moet worden geacht, dat ook de daarin verpakte patronen nat zijn geworden. Anders kan worden volstaan met een voorzichtig droogwrijven der doosjes. Waar de scherpe patronen nr. 5 niet in waterdichte doozen zijn verpakt, moet voor deze munitie steeds worden overgegaan tot het openen hiervan, indien deze doozen nat zijn geworden.

uiterlijken toestand der patronen (en c.q. houders) na te gaan. Blijken de patronen nat te zijn geworden, dan worden zij steeds dadelijk (c.q. na de patronen uit de houders te hebben genomen) zorgvuldig met droge lappen afgewreven — doch **niet opgepoetst** — en vervolgens met een vettigen lap nagewreven (1), terwijl ook de doozen en het houten binnenwerk terdege worden gedroogd. Daarna worden de patronen, na c.q. weder in de houders te zijn geplaatst, in de doozen en deze in de blikverpakking gebracht. Indien de blikken voor patronen eventueel weder luchtdicht moeten worden afgesloten, wordt tevoren het inwendige daarvan, indien dit eventueel is drooggewreven en daardoor het oorspronkelijk aanwezige laagje vaseline is verwijderd, met een dunne laag vaseline bestrekken.

(9) De opbewaring van scherpe patronen nr. 5 in hoeveelheden minder dan 24 doosjes, welke niet in luchtdicht afgesloten groote paktrommels zijn verpakt, geschiedt in stopflesschen, waarvan

---

(1) Onder het nawrijven met een vettigen lap moet worden verstaan het nawrijven met door middel van geweervet vettig gemaakte lap, waarop het geweervet wel is aan te voelen, doch niet direct zichtbaar is. Na deze behandeling moet het dus uitgesloten worden geacht, dat het vet duidelijk op de patronen is te zien.

De lap mag uitsluitend met geweervet vettig worden gemaakt.

REPUBLIK INDONESIA

de naad tusschen de stop en fleschopening door het opdruppelen van kaarsvet wordt gedicht. Alvorens de doosjes in de stopflesschen op te bergen, moeten zij z.n. in de zon worden gedroogd. De stopflesschen worden v.z.n. ter plaatse aangekocht.

(10) Met het oog op de nader te treffen maatregelen voor wat betreft de ter uitwendig onderzoek ontpakte patronen, dienen nu twee gevallen te worden onderscheiden, n.l. de betrekkelijke patronen zijn bestemd voor de **schietoefeningen,** dan wel voor de **uitrustingen.**

Patronen bestemd voor de schietoefeningen.

75. (1) Indien de uiterlijke toestand der patronen overigens geen aanleiding geeft tot den geringsten twijfel omtrent de hoedanigheid daarvan en ter plaatse geen gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking, worden betrekkelijke patronen in open blikverpakking opgelegd en moet in de eerste plaats hieruit worden geput ten behoeve der schietoefeningen ter plaatse, alsmede voor gebruik op excursies of patrouilles — z.n. dus ook vóór eventueel ter plaatse nog in dichte verpakking voorradig zijnde oudere merken — doch eerst nadat alle ter plaatse reeds in open verpakking aanwezige munitie zal zijn verbruikt.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(2) Indien de uiterlijke toestand der patronen is als hiervoren vermeld en ter plaatse wel gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking, worden betrekkelijke patronen weder luchtdicht afgesloten en heeft deze munitie weder dezelfde waarde als voorheen.

(3) Indien de uiterlijke toestand der patronen minder gunstig blijkt te zijn, moet met betrekkelijke munitie worden gehandeld overeenkomstig het gestelde in het eerste lid, echter m.d.v. dat zij *niet* voor gebruik op excursies of patrouilles zal mogen worden bestemd en nog vóór alle eventueel in open verpakking opgelegde, doch nog in goeden uiterlijken toestand verkeerende munitie zal moeten worden verschoten.

(4) Betreft het een belangrijke partij uiterlijk in minder gunstigen toestand verkeerende munitie bij een bewaarplaats, alwaar ter plaatse gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking en kan de betrekkelijke munitie niet in haar geheel onmiddellijk ter plaatse worden verschoten, dan kan het aanbeveling verdienen haar voor een gedeelte over de verschillende posten te verdeelen, welke uit de betrekkelijke munitiebewaarplaats (hoofddepôt) van munitie worden voorzien. Vóór de opzending naar de posten zal de munitie echter luchtdicht worden afgesloten, terwijl voorts op de betrekkelijke bon een aanteekening zal moeten worden gesteld, waaruit duide-

lijk blijkt, dat de patronen voor dadelijke verschieting in aanmerking komen en de reden hiervoor.

(5) In het hiervoor bedoelde geval zal steeds hieromtrent, onder bekendstelling van aantallen en merken der patronen, alsmede van alle terzake van belang zijnde toelichtingen, ommegaand worden gerapporteerd aan den directeur van het materieel der artillerie d.t.k. van den betrokken plaatselijken (militairen) commandant en den betrokken magazijnmeester c.q. officier belast met het materieel der artillerie, terwijl een afschrift van het rapport zal worden toegezonden aan den betrokken gewestelijk militairen commandant.

Patronen bestemd voor de uitrustingen.

76. (1) Indien de uiterlijke toestand der patronen overigens geen aanleiding geeft tot den geringsten twijfel omtrent de hoedanigheid daarvan en ter plaatse geen gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking, worden betrekkelijke patronen in open blikverpakking opgelegd en bestemd voor de schietoefeningen, alsmede voor gebruik op excursies of patrouilles, indien met inbegrip van den voor deze doeleinden reeds ter plaatse beschikbaren voorraad patronen de voor ½ jaar benoodigde hoeveelheid niet wordt overschreden. Betrekkelijke munitie wordt dan dadelijk nà de ter plaatse reeds in open verpakking aanwezige munitie verbruikt.

(2) Voor het geval door aanhouding der patronen als vorenbedoeld de hiervoren aangegeven maximum hoeveelheid zou worden overschreden, wordt de betrekkelijke munitie in haar geheel naar de dichtsbij gelegen munitiebewaarplaats opgezonden, alwaar wel gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking. Nadat bij deze bewaarplaats is gehandeld overeenkomstig het bepaalde in punt 74 (7) en (8) (1), wordt de munitie weder luchtdicht afgesloten, in de uitrusting opgenomen en heeft hierin dezelfde waarde als voorheen.

(3) Indien de uiterlijke toestand der patronen is als hiervoren vermeld in (1) en ter plaatse wel gelegenheid bestaat tot een luchtdicht afsluiten der blikverpakking, wordt betrekkelijke munitie weder luchtdicht afgesloten, in de uitrusting opgenomen en heeft hierin dezelfde waarde als voorheen.

(4) In de gevallen hiervoren bedoeld in lid (1) (2) en (3) zal steeds hieromtrent onder bekendstelling van aantallen en merken der patronen, alsmede van alle terzake van belang zijnde toelichtingen, ommegaand worden gerapporteerd aan

---

(1) De noodzakelijkheid hiervan is des te grooter in verband met de omstandigheid, dat betrekkelijke munitie in open blikverpakking is vervoerd, zoodat de kans groot is dat tijdens het transport in de pakkisten gedrongen water in aanraking is gekomen met de patronen en c.q. houders.

den directeur van het materieel der artillerie d.t.k. van den betrokken plaatselijken (militairen) commandant en den betrokken magazijnmeester c.q. officier belast met het materieel der artillerie, terwijl een afschrift van het rapport zal worden toegezonden aan den betrokken gewestelijk militairen commandant.

(5) Indien de uiterlijke toestand der patronen minder gunstig blijkt te zijn, zullen deze ommegaand naar de pyrotechnische werkplaats te Bandoeng moeten worden opgezonden, nadat zij eerst weder luchtdicht zijn afgesloten. Indien hiertoe ter plaatse geen gelegenheid bestaat, dient zulks te geschieden bij de dichtsbij gelegen munitiebewaarplaats, alwaar zulks wel mogelijk is, in verband waarmede de vorenbedoelde opzending dan via deze bewaarplaats dient plaats te vinden. Vóór het luchtdicht afsluiten der blikverpakking moet bij meergenoemde bewaarplaats met betrekkelijke munitie weder worden gehandeld overeenkomstig het bepaalde in punt 74 (7) en (8) (1).

(6) In het hiervoren bedoelde geval zal steeds hieromtrent onder bekendstelling van de aantallen

---

(1) De noodzakelijkheid hiervan is des te grooter in verband met de omstandigheid, dat betrekkelijke munitie in open blikverpakking is vervoerd, zoodat de kans groot is dat tijdens het transport in de pakkisten gedrongen water in aanraking is gekomen met de patronen en c.q. houders.

en merken der patronen, alsmede van alle terzake van belang zijnde toelichtingen, ommegaand worden gerapporteerd aan het hoofd der pyrotechnische werkplaats d.t.k. van den betrokken plaatselijken (militairen) commandant, den betrokken magazijnmeester c.q. officier belast met het materieel der artillerie en den directeur van het materieel der artillerie, terwijl een afschrift van het rapport zal worden toegezonden aan den betrokken gewestelijk militairen commandant.

77. (1) Bij elke ontvangst van **scherpe patronen** bij de munitiebewaarplaatsen **op Java** worden in het algemeen de pakkisten geopend teneinde de patronen in de blikverpakking op te leggen, op welke regel echter een uitzondering wordt gemaakt voor wat betreft de scherpe patronen nr. 1 en Idem nr. 4, indien de in totaal bij de munitiebewaarplaats aanwezige voorraden aan betrekkelijke patronen meer dan 50.000 (vijftig duizend) stuks bedragen. In het laatste geval moeten echter ook steeds die kisten worden geopend en ontpakt, welke eventueel nat zijn geworden, dan wel waarvan de uiterlijke toestand zoodanig is, dat aan de goede hoedanigheid van den inhoud moet worden getwijfeld.

(2) Tot een openen van de blikverpakking en het ontpakken der patronen zal slechts mogen, en dan ook **moeten** worden overgegaan, indien de blikverpakking is nat geworden en tevens wordt

bevonden niet waterdicht te zijn, terwijl overigens kan worden volstaan met een drogen der pakmiddelen.

(3) Indien blijkt dat de ontpakte patronen (en c.q. houders) nat zijn geworden, zal hiermede steeds dadelijk worden gehandeld als in punt 74 (8) hiervoren aangegeven, terwijl voorts de maatregelen zullen moeten worden getroffen in den geest van het vermelde in punt 75, indien het patronen bestemd voor de schietoefeningen betreft en van het vermelde in punt 76, indien het patronen bestemd voor de uitrustingen betreft.

(4) Indien de blikverpakking niet nat is geworden, doch blijkt niet waterdicht te zijn, wordt zij — indien hiertoe ter plaatse gelegenheid bestaat — zonder meer dadelijk luchtdicht afgesloten. Indien hiertoe ter plaatse geen gelegenheid bestaat, worden de voor de uitrustingen bestemde patronen ter luchtdichte afsluiting dadelijk naar de dichtstbij gelegen munitiebewaarplaats gezonden, alwaar zulks wel kan geschieden.

(5) Bij elke ontvangst van **losse patronen** wordt bij de munitiebewaarplaatsen in het algemeen slechts overgegaan tot het openen der kistverpakking, indien deze is nat geworden, dan wel de uiterlijke toestand hiervan zóódanig is, dat aan de goede hoedanigheid van den inhoud moet worden getwijfeld.

(6) Tot een openen van de blikverpakking en het ontpakken der patronen zal slechts mogen en

dan ook **moeten** worden overgegaan, indien de blikverpakking is nat geworden en tevens wordt bevonden niet waterdicht te zijn, terwijl overigens kan worden volstaan met een drogen der pakmiddelen.

(7) Indien blijkt dat de ontpakte patronen (en c.q. houders) nat zijn geworden, zal hiermede steeds dadelijk worden gehandeld als in punt 74 (8) aangegeven, waarna de patronen zonder meer in de open blikverpakking worden opgelegd, indien ter plaatse geen gelegenheid bestaat deze luchtdicht af te sluiten. Is zulks wel het geval, dan wordt dadelijk tot een luchtdichte afsluiting overgegaan, hetgeen ook plaats vindt, indien de blikverpakking niet nat is geworden, doch niet waterdicht blijkt te zijn.

(8) Bij elke ontvangst van **handgranaten** wordt bij alle munitiebewaarplaatsen in het algemeen slechts overgegaan tot het openen der kistverpakking, indien deze is nat geworden, dan wel de uiterlijke toestand hiervan zóódanig is, dat aan de goede hoedanigheid van den inhoud moet worden getwijfeld.

(9) Tot een openen van de blikverpakking en het ontpakken der handgranaten zal slechts mogen en dan ook **moeten** worden overgegaan, indien de blikverpakking is nat geworden en tevens (aan de bovenzijde) wordt bevonden niet waterdicht te zijn, terwijl overigens kan worden volstaan met een drogen der pakmiddelen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

(10) Indien blijkt dat de papierverpakking van de ontpakte handgranaten nat is geworden, worden zij voorzichtig droog gewreven en buiten de zon (in den wind) gedroogd. Vervolgens worden zij weder in de te voren gedroogde kist met zinken binnenkist gepakt, het deksel opgeschroefd en in de eerste plaats — dus ook vóór eventueel ter plaatse nog in dichte verpakking voorradig zijnde oudere merken, doch eerst nadat alle ter plaatse reeds in open verpakking aanwezige handgarnaten zullen zijn verbruikt — voor oefeningen bestemd.

(11) Bij elke ontvangst van **detonatoren van offensieve handgranaten** wordt bij alle munitiebewaarplaatsen de voor de verzending gebezigde kistverpakking geopend teneinde de detonatoren in de van een papierverpakking voorziene luchtdichte trommels op te leggen.

(12) Tot een openen van de blikverpakking en het ontpakken der detonatoren zal slechts mogen en dan ook **moeten** worden overgegaan, indien blijkt dat de papierverpakking is nat geworden of de uiterlijke toestand hiervan zóódanig ongunstig is, dat redelijkerwijze moet worden getwijfeld aan den goeden toestand van de blikverpakking. Is deze nat geworden, doch overigens waterdicht, dan wordt volstaan met droogwrijven daarvan. Is zij niet waterdicht, dan wordt het deksel na lostrekken van de trekreep afgenomen en de detonatoren ontpakt. Indien deze zijn nat

geworden, worden zij voorzichtig drooggewreven en in de eerste plaats — dus ook vóór eventueel ter plaatse nog in dichte verpakking voorradig zijnde oudere merken, doch eerst nadat alle ter plaatse reeds in open verpakking aanwezige detonatoren zullen zijn verbruikt — voor oefeningen bestemd.

(13) In de gevallen waarin tot ontpakken van handgranaten en (of) detonatoren van offensieve handgranaten moet worden overgegaan zal — indien deze voor de **uitrustingen** zijn bestemd — steeds hieromtrent onder bekendstelling van aantallen en merken van betrekkelijke munitiën, alsmede van alle terzake van belang zijnde toelichtingen, ommegaand worden gerapporteerd aan den directeur van het materieel der artillerie d.t.k. van den betrokken plaatselijken (militairen) commandant en den betrokken magazijnmeester c.q. officier belast met het materieel der artillerie, terwijl een afschrift van het rapport zal worden toegezonden aan den betrokken gewestelijk militairen commandant c.q. divisiecommandant.

(14) Indien door verstrekking van patronen niet geheel gevulde blikken met scherpe patronen nr. 1 of idem nr. 4, of losse patronen nr. 1 of nr. 4 in de munitiebewaarplaatsen blijven, moeten de blikken met restanten, zoo daartoe ter plaatse gelegenheid bestaat, steeds luchtdicht worden afgesloten.

(15) Op het deksel van betrekkelijke blikken moet het aantal worden gewijzigd; dit geldt in

het bijzonder voor de patronen behoorende tot de uitrustingen.

(16) Afgescheiden van het vorenstaande zal er steeds naar moeten worden gestreefd het aantal blikken met restanten tot een uiterst minimum te beperken.

(17) Blikken, trommels en doozen met munitie worden in geen geval onmiddellijk op den vloer, doch op eenigen afstand daarboven en bij voorkeur op stellingen geplaatst, soort- en merksgewijze; de blikken en trommels in half piramidale stapeling, zooals aangegeven in fig. 1 op plaat V, dat wel recht boven elkaar, in beide gevallen tot ten hoogste drie lagen. Voor een gemakkelijk overzicht en een eenvoudige voortdurende contrôle op den uiterlijken toestand der blikken en trommels, moet zooveel mogelijk naar oplegging in één laag worden gestreefd.

(18) Tusschen de verschillende lagen moeten dunne, bijgevlakte houten of bamboelatjes worden gelegd in de lengterichting der rijen, teneinde het aan elkander plakken van de papierverpakking en beschadiging te voorkomen.

(19) De gevulde pakkisten voor patronen, alsook de kisten met scherpe patronen nr. 2 en de kisten met veldhandgranaten worden tot ten hoogste zeven lagen, de pakkisten voor patroonblikken tot ten hoogste acht lagen gestapeld.

(20) Teneinde aantasting door witte mieren als anderszins z.v.m. te voorkomen, moeten de

kisten in geen geval onmiddellijk op den vloer, doch op eenigen afstand daarboven worden geplaatst, terwijl tusschen de lagen latjes moeten worden aangebracht en in elke laag eenige ruimte tusschen de kisten onderling moet worden gelaten om doorstrooming van lucht mogelijk te maken.

(21) De kisten worden op één der volgende wijzen gestapeld:

a. half piramidale stapeling (plaat V, fig. 1) of bij gebrek aan ruimte:

b. stapeling in blokken (plaat V, fig. 2).

(22) De stapeling in blokken laat toe, om bij gelijke stapelhoogte op eenzelfde oppervlak meer kisten te bergen, dan bij toepassing van de halfpiramidale stapeling; bij de laatste stapelwijze is verwerking der stapels echter gemakkelijker.

(23) Teneinde de kisten in het midden der stapeling beter te kunnen bereiken verdient het aanbeveling de bodembreedte der stapeling niet grooter dan 2 á 3 kistlengten te nemen.

(24) Tusschen de stapels (stellingen) onderling en deze en de wanden van het lokaal moeten zoo mogelijk doorgangen van minstens 1 m breedte worden gelaten. Ook bij beperkte ruimte mogen echter de munitiën niet onmiddellijk tegen de wanden worden geplaatst.

(25) De munitievoorraden worden zoodanig opgelegd, dat een duidelijke afscheiding bestaat tusschen die bestemd voor de schietoefeningen en die voor de uitrustingen en voorts z.n. elke partij

van één merk kan worden behandeld, zonder dat verstapelen van een andere partij noodig is.

(26) Door het aanbrengen van etiketten, enz. moet het overzicht worden vergemakkelijkt.

IV. VEILIGHEIDSMAATREGELEN.

78. (1) In de munitiebewaarplaatsen moeten steeds de grootst mogelijke voorzichtigheid, orde en netheid worden betracht; onreinheden worden onmiddellijk verwijderd.

(2) Er mogen geen grootere hoeveelheden ontplofbare stoffen (waaronder ook te rekenen buskruit en springstof in de munitiën) worden opgelegd dan de uitrustingen bedragen en in verband met het verbruik strikt noodig zijn [zie voorts het gestelde in punt 74 (1)].

(3) Indien meerdere bewaarplaatsen beschikbaar zijn, wordt een hiervan uitsluitend bestemd voor oplegging van de spring- en ontstekingsmiddelen der genie, welke beide groepen z.m. in afzonderlijke lokalen worden ondergebracht.

(4) Voor het geval slechts één bewaarplaats beschikbaar is, zullen — indien de inrichting hiervan dit toelaat — de navolgende groepen munitiën, enz. in afzonderlijke lokalen dienen te worden opgelegd:

a. patronen voor draagbare wapenen;
b. handgranaten, springgelatine en voorslagpatronen;
c. detonatoren van offensieve handgranaten, slagpijpjes en Bickford-vuurkoord;

terwijl voorts tusschen de verschillende soorten

munitiën, enz. een zoo groot mogelijke afstand, doch van minstens 1 m, zal moeten worden aangehouden.

(5) Is slechts één lokaal beschikbaar, dan dienen de groepen sub *b* en *c* hiervoren vermeld aan de tegenovergestelde zijden van groep *a* en zoover mogelijk — doch minstens 4 m van elkaar en minstens 1 m van groep *a* — verwijderd, te worden geplaatst.

(6) Overigens moeten de munitiën, enz. op minstens 1 m van de wanden verwijderd worden geplaatst [zie voorts het gestelde in punt 77 (24)].

(7) Is de beschikbare ruimte te beperkt om aan de voren aangegeven eischen v.w.b. de opleggging te voldoen, dan zal reeds dadelijk in den geest daarvan dienen te worden gehandeld en onder opgave van hoeveelheden en aard der op te schuren munitiën terzake nader advies van het hoofd der pyrotechnische werkplaats worden ingewonnen.

(8) In de bewaarplaatsen, voorportalen en in de onmiddellijke omgeving daarvan mogen geen onnoodige brandbare voorwerpen worden geborgen.

(9) Het rooken in de bewaarplaatsen is streng verboden; vóór den buiteningang der bewaarplaatsen moet duidelijk een bordje „Verboden te rooken" zijn aangebracht.

(10) Alleen werkzaamheden, welke beslist in de bewaarplaats moeten plaats hebben, worden daarin verricht. Overigens worden de werkzaamheden in het voorportaal dan wel op een andere

PERPUSTAKAAN NASIONAL

geschikte plaats uitgevoerd, terwijl het luchtdicht soldeeren steeds buiten de bewaarplaats en in het algemeen op minstens 25 m afstand hiervan verwijderd dient plaats te vinden.

(11) Het werken in de bewaarplaatsen en in de onmiddellijke omgeving daarvan moet steeds onder toezicht plaats hebben; de tewerkgestelden worden tevoren ingelicht omtrent het gevaar, dat vuur of ruwe behandeling kan medebrengen.

V. CONTROLE OP DEN TOESTAND, DE WIJZE VAN OPLEGGEN EN HET ONDERHOUD VAN DE MUNITIËN.

79. (1) Op die plaatsen, waar zich geen magazijn van oorlog bevindt, zal halfjaarlijks, t.w. in de maanden Januari en Juli door den plaatselijken (militairen) commandant c.q. door een door dezen aan te wijzen commissie bestaande uit een ter plaatse aanwezigen officier of onderluitenant een grondig onderzoek naar den toestand der opgelegde munitiën worden gehouden.

(2) Het betrekkelijke onderzoek strekt zich uit over den toestand der bewaarplaatsen (hierbij na te gaan in hoeverre de bergplaats voldoet aan de bij het „Technisch voorschrift van het wapen der genie" vastgestelde eischen), de stipte opvolging van de gegeven voorschriften omtrent de oplegging en het onderhoud der munitiën, alsmede de getroffen veiligheidsmaatregelen, den uiterlijken toestand der pakmiddelen, zoowel wat de kis-

ten, blikken c.q. trommels of doosjes, als de doozen (1) betreft, waarbij zij dienen te worden geopend, terwijl voorts de in het volgende lid bedoelde blikken c.q. trommels en doozen dienen te worden geopend ter onderzoek van den uiterlijken toestand der zich daarin bevindende patronen.

(3) Voor wat betreft de voor de uitrustingen bestemde munitiën zullen steeds alle blikken c.q. trommels, welke niet waterdicht (2) zijn, alsmede

---

(1) Dit geldt de scherpe patronen nr. 3 en idem nr. 5, welke geheel of gedeeltelijk in de doosverpakking buiten de blikverpakking zijn opgelegd.

(2) Dit zoodanig op te vatten, dat op het oog geen gaatje, hoe klein ook in de blikverpakking waarneembaar mag zijn. Voor wat betreft de scherpe patronen nr. 3 en idem nr. 5 welke zijn verpakt in groote paktrommels welke van een papierverpakking zijn voorzien, wordt slechts overgegaan tot het openen van de papierverpakking, indien deze blijkt niet te zijn geworden of de uiterlijke toestand hiervan zoodanig ongunstig is, dat redelijkerwijze niet kan worden getwijfeld aan den goeden toestand van de blikverpakking. Is deze nat geworden, doch overigens waterdicht, dan wordt volstaan met droogwrijven daarvan. Is zij niet waterdicht dan wordt het deksel na lostrekken van den trekreep afgenomen en nagegaan of de trommel met afsluiting van papierblik waterdicht is. In het bevestigende geval wordt volstaan met dit laatste — indien nat geworden — voorzichtig droog te wrijven. In het ontkennende geval moet tot opening van het blikken blik worden overgegaan.

z.n. de zich daarin bevindende doozen (1) moeten worden geopend en de uiterlijke toestand der patronen (en c.q. houders) nagegaan. Blijken deze nat te zijn geworden, dan wordt hiermede steeds gehandeld als in punt 74 (8) hiervoren aangegeven, terwijl voor de verder te treffen maatregelen — afhankelijk van den uiterlijken toestand der munitie en in verband met de al of niet bestaande mogelijkheid van een ter plaatse weder luchtdicht afsluiten der blikverpakking — wordt verwezen naar het bepaalde in punt 76 (1) (2) en (5).

(4) Voorts wordt tevens nagegaan of de aantallen en merken der munitiën overeenstemmen met het daaromtrent aangeteekende in de registers.

(5) Mede wordt nagegaan of de patronen, voorkomende in de blikken voor patroonbanden M. 12, niet langer dan 3 jaren geleden daarin zijn geplaatst.

(6) Afgescheiden van het periodieke onderzoek als bedoeld in lid (1) kan — indien de divi-

---

(1) Voor wat betreft de scherpe patronen nr. 3 wordt slechts overgegaan tot het openen van de geparaffineerde bordpapieren doosjes, indien het als gevolg van beschadiging hiervan niet uitgesloten moet worden geacht, dat ook de daarin verpakte patronen nat zijn geworden. Anders kan worden volstaan met een voorzichtig droogwrijven der doosjes. Waar de scherpe patronen nr. 5 niet in waterdichte doozen zijn verpakt, moet voor deze munitie steeds worden overgegaan tot het openen hiervan, indien deze doozen nat zijn geworden.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

sie- of gewestelijk militaire commandant zulks noodig acht of de directeur van het materieel der artillerie dan wel het hoofd der pyrotechnische werkplaats onder opgave van redenen daartoe het verzoek doet — door beide eerstgenoemde gezaghebbenden aan den betrokken plaatselijken (militairen) commandant worden opgedragen door een door dezen aan te wijzen commissie, bestaande uit een officier of onderluitenant, een onderzoek te doen stellen naar den uiterlijken toestand en de wijze van oplegging van de munitiën in beheer bij de korpsen en detachementen, terwijl door het hoofd der pyrotechnische werkplaats betrekkelijk onderzoek voor wat betreft Java en Madoera bovendien kan worden opgedragen aan den officier belast met de buskruitkeering.

(7) Degene, die het onderzoek houdt, brengt van zijne bevindingen schriftelijk verslag uit.

(8) Betreft het een verslag van gehouden periodiek onderzoek als bedoeld in lid (1), dan wordt dit door den plaatselijken (militairen) commandant d.t.k. van den betrokken divisie- of gewestelijk militairen commandant ingediend, aan den directeur van het materieel der artillerie, terwijl in het geval van 76 (5) nog een extra exemplaar van het verslag dient te worden bijgevoegd bestemd voor hoofd P.W.

(9) Betreft het een verslag van tusschentijdsch onderzoek als bedoeld in lid (6), dan wordt dit door den plaatselijken (militairen) commandant

toegezonden aan den betrokken divisie- of gewestelijk militairen commandant, die het betrekkelijke verslag doorzendt aan den directeur van het materieel der artillerie dan wel het hoofd der pyrotechnische werkplaats, indien het tusschentijdsche onderzoek op verzoek van laatstgenoemde autoriteiten is gehouden.

(10) Voor wat betreft het onderzoek der bij de kampements- en garnizoenswachten aanwezige scherpe patronen nr. 4 wordt verwezen naar het O. W. en M.

VI. BEPALINGEN BETREFFENDE DE VOOR EXCURSIES OF PATROUILLES BESTEMDE PATRONEN.

80. (1) Voor wat betreft de voor gebruik op excursies of patrouilles te bestemmen patronen wordt verwezen naar O. W. en M.

(2) **Nimmer mogen de op excursies of patrouilles medegevoerde patronen — ook al zijn zij uit de ingevolge de patronenstaten opgelegde munitieuitrustingen betrokken — weder hierin worden opgenomen.**

(3) Bij de inlevering van de op excursies of patrouilles medegevoerde munitie moet hiermede worden gehandeld overeenkomstig het gestelde in punt 74 (7) (8) (9) en in punt 76.

(4) De tijdens de excursies of patrouilles in handen van den man geweest zijnde patronen

PERPUSTAKAAN NASIONAL

dienen zoo spoedig mogelijk te worden verschoten en nog vóór, dan wel nà de in punt 75 (3) hiervoren bedoelde munitie, al naar gelang de uiterlijke toestand minder gunstig, dan wel gunstig blijkt te zijn.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bijlage A.

VOORNAAMSTE GEGEVENS BETREFFENDE DE WAPENING EN DE MUNITIE, DE LEDERWERKEN EN HET TOEBEHOOREN.

Geweer.

Stelsel: Mannlicher.

geweer.	gewicht	met bajonet	4,63	kg.
		zonder „	4,30	„
	lengte	met bajonet	1,54	m.
		zonder „	1,29	„
bajonet.	gewicht		0,33	kg.
	lengte (totale)		0,37	m.
	„ van de kling		0,25	„
	bajonetscheede	gewicht	0,075	kg.
		lengte	0,26	m.
loop.	kaliber		6,5	mm.
	lengte		790	„
	„ getrokken gedeelte		727,5	„
	trekken.	aantal	4	
		soort: rechtlijnig, concentrisch, rechtsch.		
		diepte	0,15	mm.
		breedte	2,5	„
		spoed	200	„

geweerriem met één knoop en bindriempje, gewicht ..... 0,073 kg.

Maréchausséekarabijn.

Stelsel: Mannlicher.

karabijn	gewicht		3,24	kg.
	lengte		0,95	m.
loop.	kaliber		6,5	mm.
	lengte		447	„
	„	getrokken gedeelte	384,5	„
	trekken.	aantal	4	„
		soort: rechtlijnig, concentrisch, rechtsch.		
		diepte	0,15	mm.
		breedte	2,5	„
		spoed	200	„

karabijnriem met twee knoopen, gewicht ..... 0,07 kg.

Cavaleriekarabijn.

Stelsel: Mannlicher.

karabijn.	gewicht	met bajonet	3,553	kg.
		zonder „	3,223	„
	lengte	met bajonet	1,191	m.
		zonder „	0,941	„
bajonet.	gewicht		0,33	kg.
	lengte (totale)		0,37	m.
	„	van de kling	0,25	„
bajonetscheede	gewicht		0,08	kg.
	lengte		0,26	m.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

loop.
- kaliber ..... 6,5 mm.
- lengte ..... 447 „
- „ getrokken gedeelte ..... 384,5 „
- trekken.
  - aantal 4
  - soort: rechtlijnig, concentrisch, rechtsch.
  - diepte ..... 0,15 mm.
  - breedte ..... 2,5 „
  - spoed ..... 200 „

karabijnriem met 2 knoopen, gewicht ..... 0,073 kg.

Artilleriekarabijn.

Stelsel: Mannlicher.

karabijn.
- gewicht
  - met bajonet ..... 3,37 kg.
  - zonder „ ..... 3,19 „
- lengte
  - met bajonet ..... 1,191 m.
  - zonder „ ..... 0,941 „

bajonet.
- gewicht ..... 0,18 kg.
- lengte (totale) ..... 3,336 m.
- „ van de kling ..... 0,25 „

bajonetscheede
- gewicht ..... 0,075 kg.
- lengte ..... 0,26 m.

loop.
- kaliber ..... 6,5 mm.
- lengte ..... 447 „
- „ getrokken gedeelte ..... 384,5 „
- trekken.
  - aantal 4
  - soort: rechtlijnig, concentrisch, rechtsch.

loop. trekken.	diepte	0,15	mm.
	breedte	2,5	„
	spoed	200	„
karabijnriem met 2 knoopen, gewicht		0,07	kg.

Geniekarabijn.

Stelsel: Mannlicher.

karabijn. gewicht	met bajonet	3,52	kg.
	zonder „	3,19	„
lengte	met bajonet	1,18	m.
	zonder „	0,94	„
bajonet. gewicht		0,33	kg.
lengte (totale)		0,37	m.
„ van de kling		0,25	„
bajonetscheede gewicht		0,075	kg.
lengte		0,26	m.
loop. kaliber		6,5	mm.
lengte		447	„
„ getrokken gedeelte		384,5	„
trekken. aantal		4	
soort: richtlijnig, concentrisch, rechtsch.			
diepte		0,15	mm.
breedte		2,5	„
spoed		200	„
karabijnriem met 2 knoopen, gewicht		0,07	kg.

Munitie.

scherpe patroon nr. 1.

Naam: scherpe patroon nr. 1.

lengte		77,5	mm.
gewicht		23	g.
kogel	kern: hard lood.		
	mantel: vernikkeld staalplaat, gewicht ...	10,15	„
	grootste middellijn	6,7	mm.
	lengte	31,4	„
	metaalbelasting per cm^2	30,5	g.
huls	gewicht	10	g.
	middellijn rand	13,5	mm.
	„ vlak vóór den rand	11,5	„
	„ achter den hals	11	„
	lengte	53,5	„
lading: gewicht ±		2,5	g.
ladingsquotient ±		¼	
patroonhouder: gewicht		10,5	g.
kartonnen doos: „		43,5	„

scherpe patroon nr. 4.

naam: scherpe patroon nr. 4

lading: gewicht ±	1,3	g.
ladingsquotient ±	⅛	

De overige gegevens zijn dezelfde als voor de scherpe patroon nr. 1.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Kapmes.

kapmes: lengte 0,50 m, gewicht 0,755 kg.
scheede: lengte 0,38 m, gewicht 0,387 kg.
schoen voor scheede: gewicht 0,11 kg.

Maréchaussée sabel.

sabel: lengte 0,76 m, gewicht 0,79 kg.
scheede: lengte 0,665 m, gewicht 0,22 kg.
schoen voor scheede: lengte 0,39 m, gewicht 0,07 kg.

Cavalerie sabel.

sabel: lengte 0,985 m, gewicht 0,84 kg.
scheede: lengte 0,875 m, gewicht 0,37 kg.

Lederwerken.

draagriemen achter	0,018	kg.
„ voor	0,048	„
„ wielrijders	0,068	„
gesphaken	0,0205	„
gordels cavalerie	0,14	„
gordels nr. 1	0,114	„
handlissen	0,03	„
knoopen dubbele nr. 1	0,009	„
„ „ nr. 2	0,005	„
knoopplaatjes	0,01	„

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

lijfriemen (met slagriem)	0,178	kg.
patroontasschen achter	0,285	„
„ cavalerie	0,204	„
„ linker	0,196	„
„ rechter	0,220	„
„ wielrijders	0,270	„
tasschen voor patronen scherpe nr. 1.	0,25	„

Toebehooren.

drijfhamer	0,125	kg.
drijver nr. 1	0,066	„
invetkoord voor geweren	0,035	„
invetkoord voor karabijnen	0,030	„
loopborstel	0,006	„
monddeksel infanterie	0,004	„
„ cavalerie	0,022	„
mondingbeschermer	0,053	„
pompstok voor geweren	0,320	„
„ „ karabijnen	0,265	„
ruimnaald	0,003	„
schroevedraaier met grendelsleutel ...	0,026	„
vetlapdoos (met vetlap)	0,026	„

Met behulp van de bovenstaande gegevens, de gewichten vermeld in het V.P.M. 11, het gewicht van de munitieuitrusting van den man, kan, volgens de opgaven in het O. W. en M., het totale gewicht van de uitrusting voor elke wijze van bewapening worden berekend.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

snede met geopend
gelaten) na het afge
1 : 2

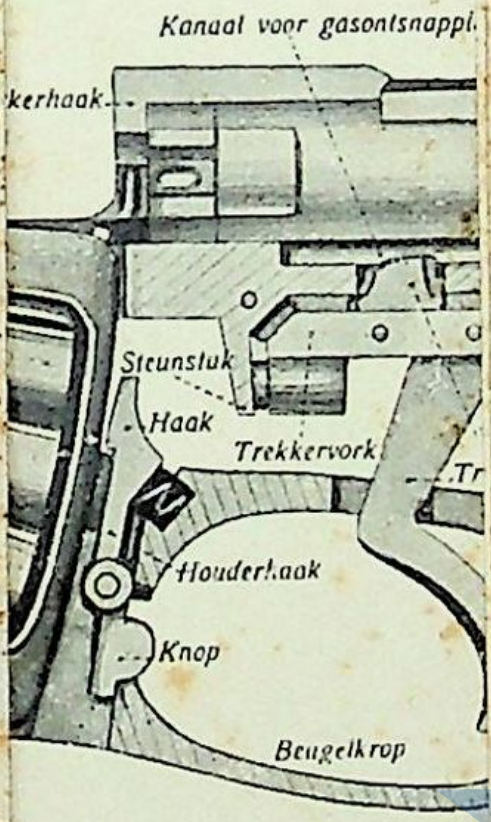

veer op den aanbrenge
ruitbrengen van den g
n kan worden geschove
n zijn achtersten stand
rust in het achtervlak

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Fig. 1. Het vuurwapen in doorsnede
teekening is weggelaten)

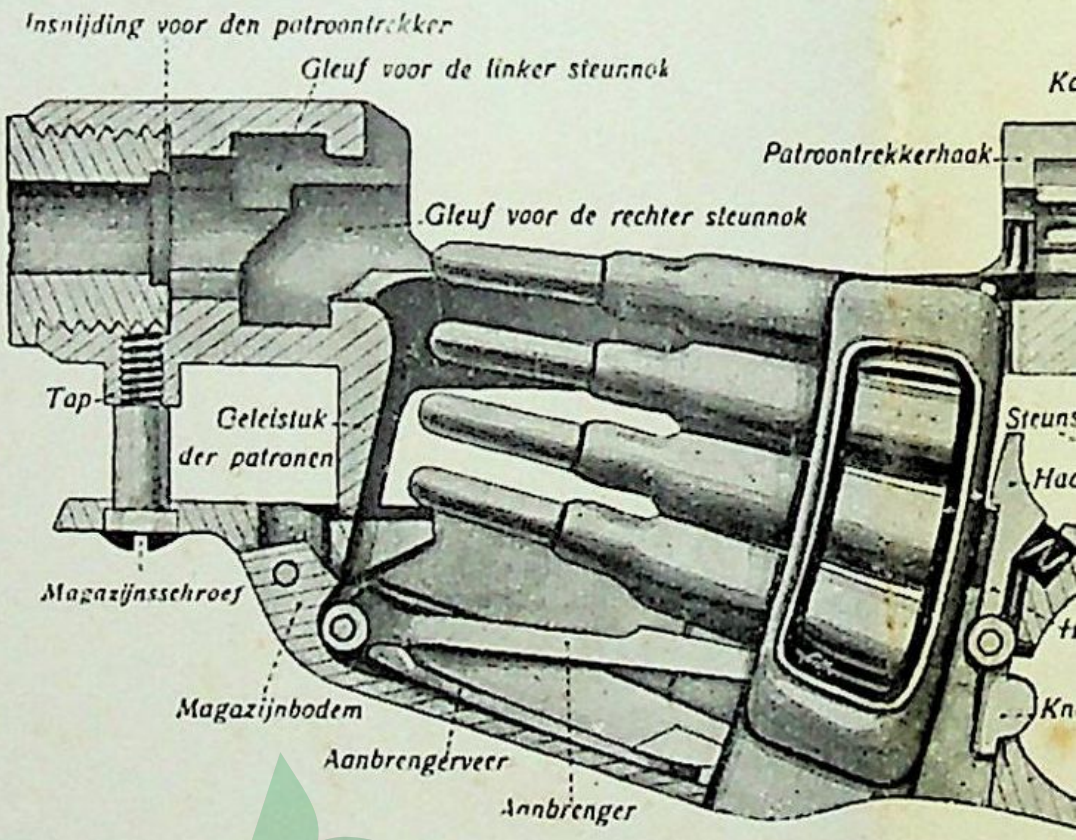

Door de werking van de aanbrengerveer op
den houder gebracht, zoodat bij het vooruitbreng
van den afsluiter gegrepen en naar voren kan wo

De slagveer is gespannen, de haan in zijn ac
den haan rust in de daarvoor bestemde rust in h

nede met geopenden grendel (waarvan de uitwerper in de laten) na het afgeven van het eerste schot.

1 : 2

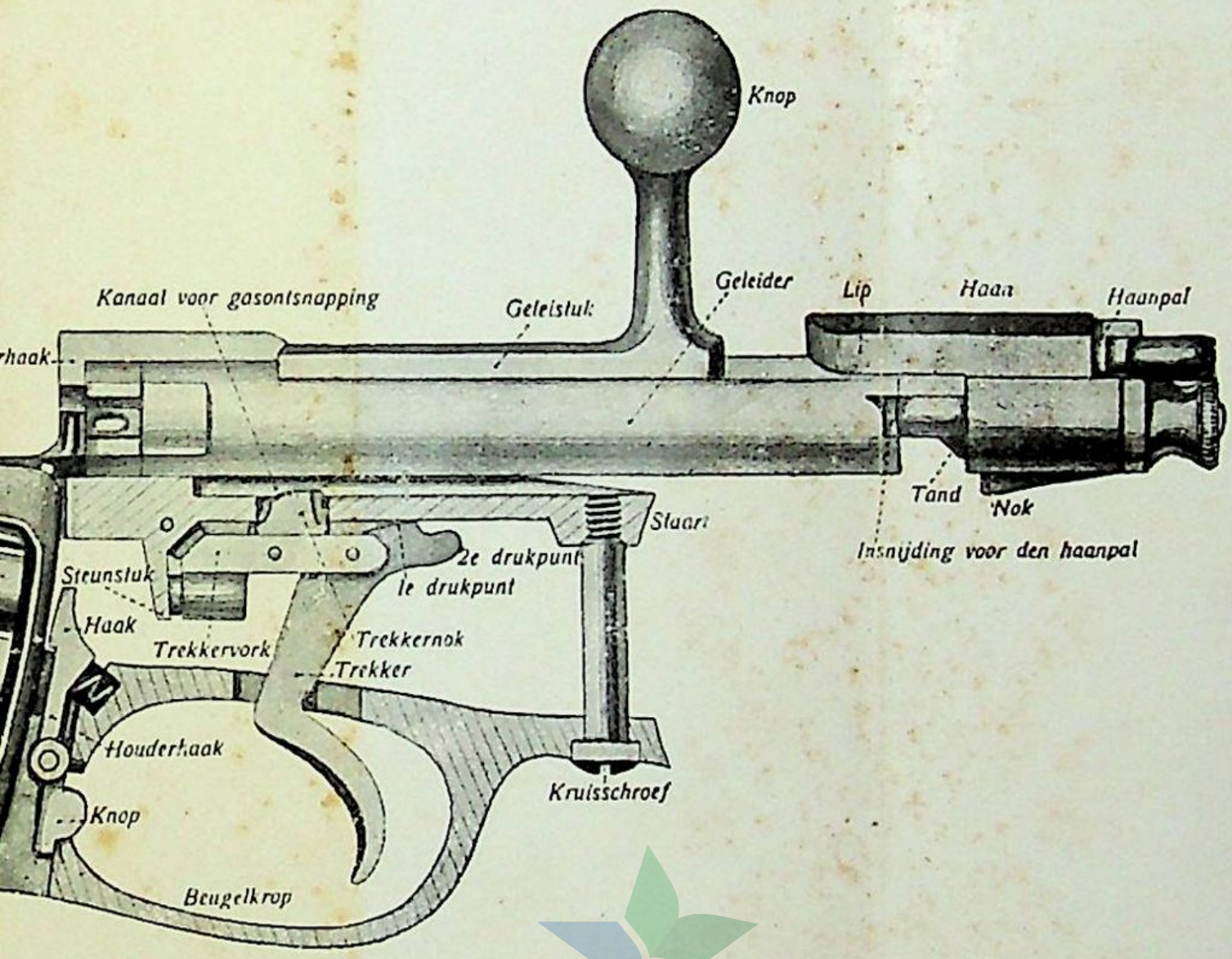

eer op den aanbrenger zijn de vier patronen in den bovensten stand in itbrengen van den geleider de bovenste patroon door den onderkant kan worden geschoven.

zijn achtersten stand, waarin hij wordt gehouden, doordat de tand van st in het achtervlak van den geleider.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Fig. 2. Het geladen vuu

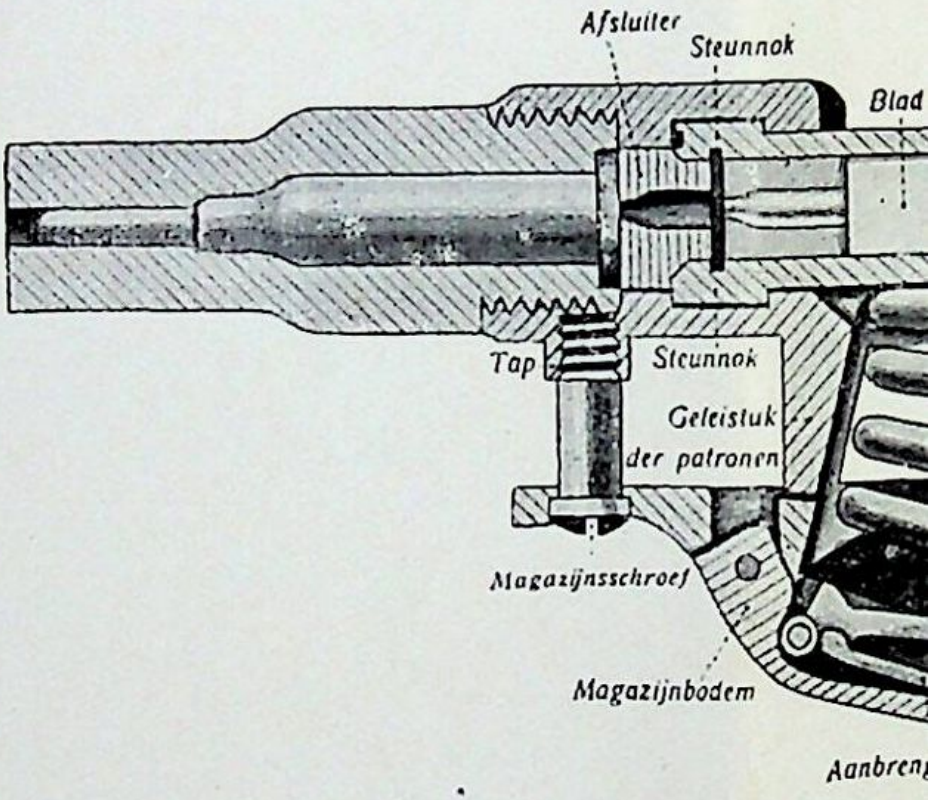

De nok van den haan rust tegen de
trekker achterwaarts te brengen, zoo schiet
ontspant en de tand van den haan — door
rust in het achtervlak van den geleider, doc

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

en vuurwapen in doorsnede (haan gespannen).

1 : 2

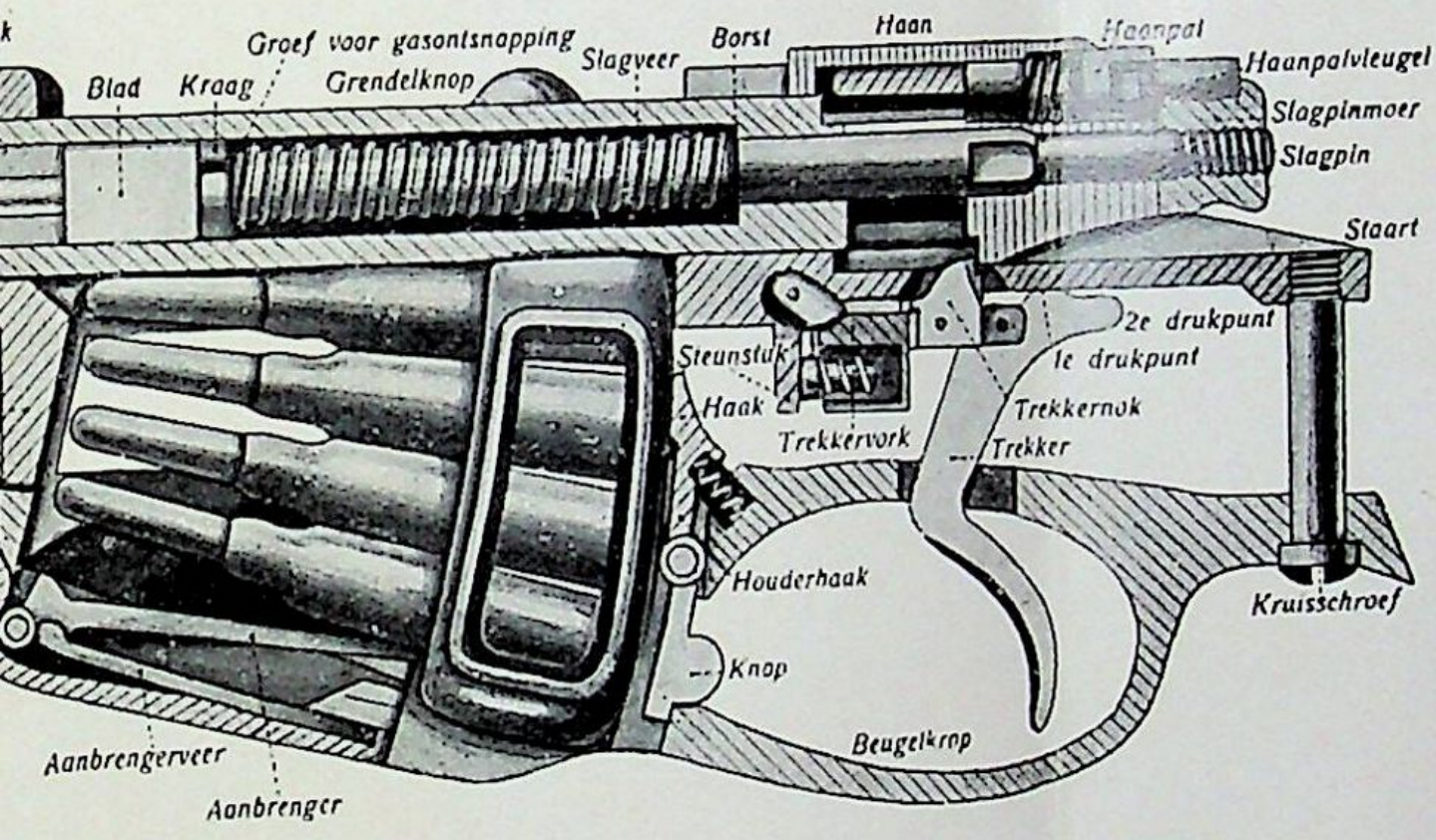

gen den trekkernok; wordt de trekkernok omlaag gebracht, door den schiet de haan (met slagpin) naar voren, doordat de slagveer zich door het rechts omleggen van den grendel — niet meer grijpt in de er, doch geplaatst is tegenover de insnijding in den geleider.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Fig. 3. Het vuurwapen in

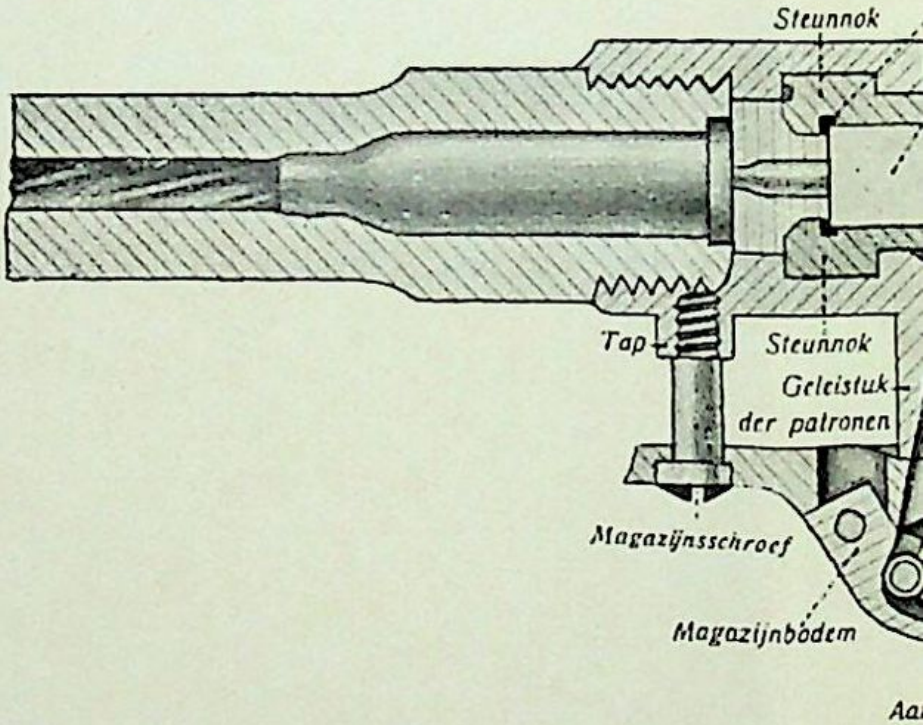

Aa

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Door het naar omlaag brengen va
slagpin) -- tengevolge van het ontspan

en in doorsnede na het afgaan van het eerste schot.

1 : 2

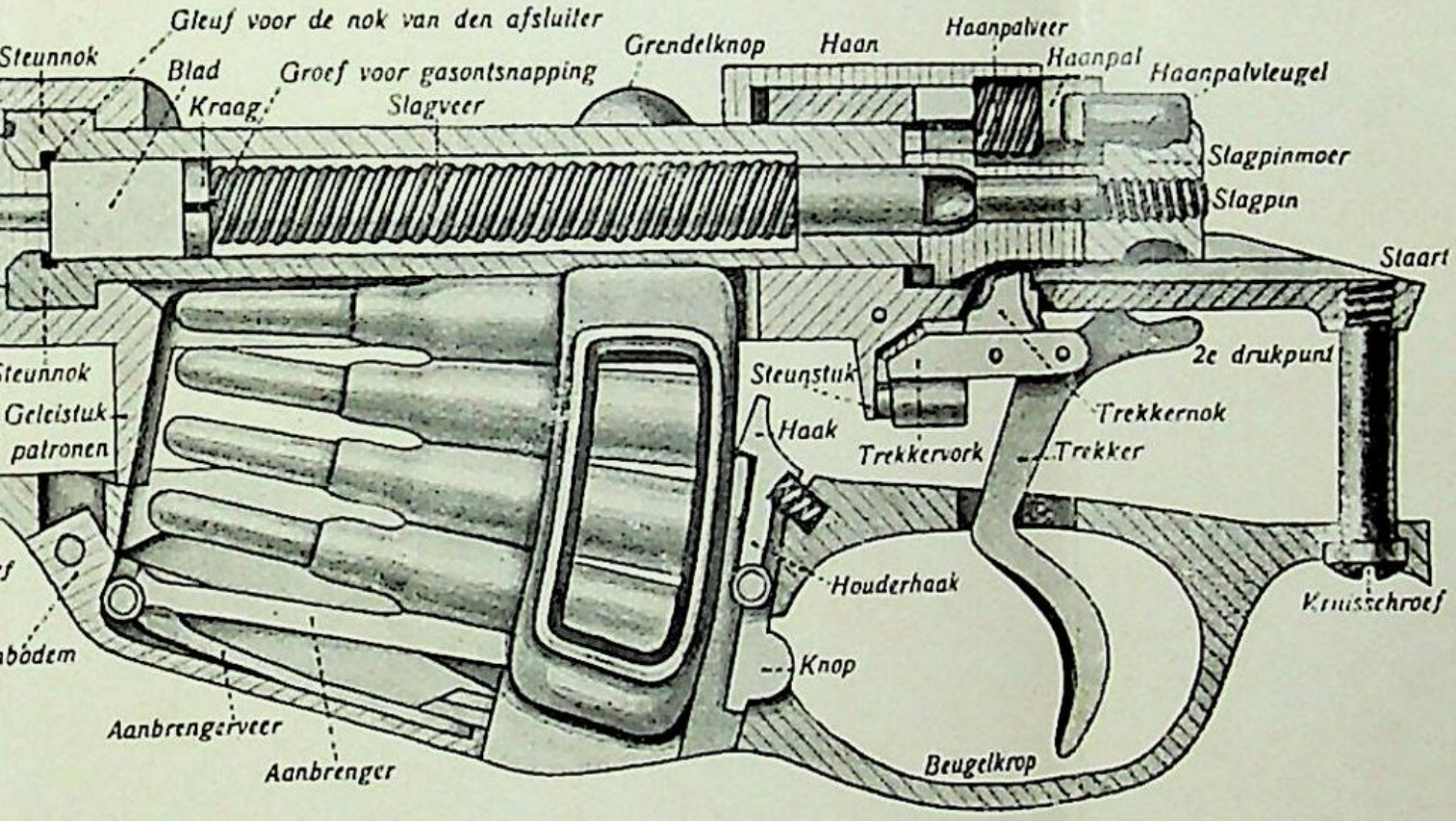

gen van den trekkernok werd de haantand vrijgelaten en is de haan (met
ontspannnen van de slagveer — naar voren geschoten.

Fig. 4. De gespannen haan in rust gezet.
1 : 1

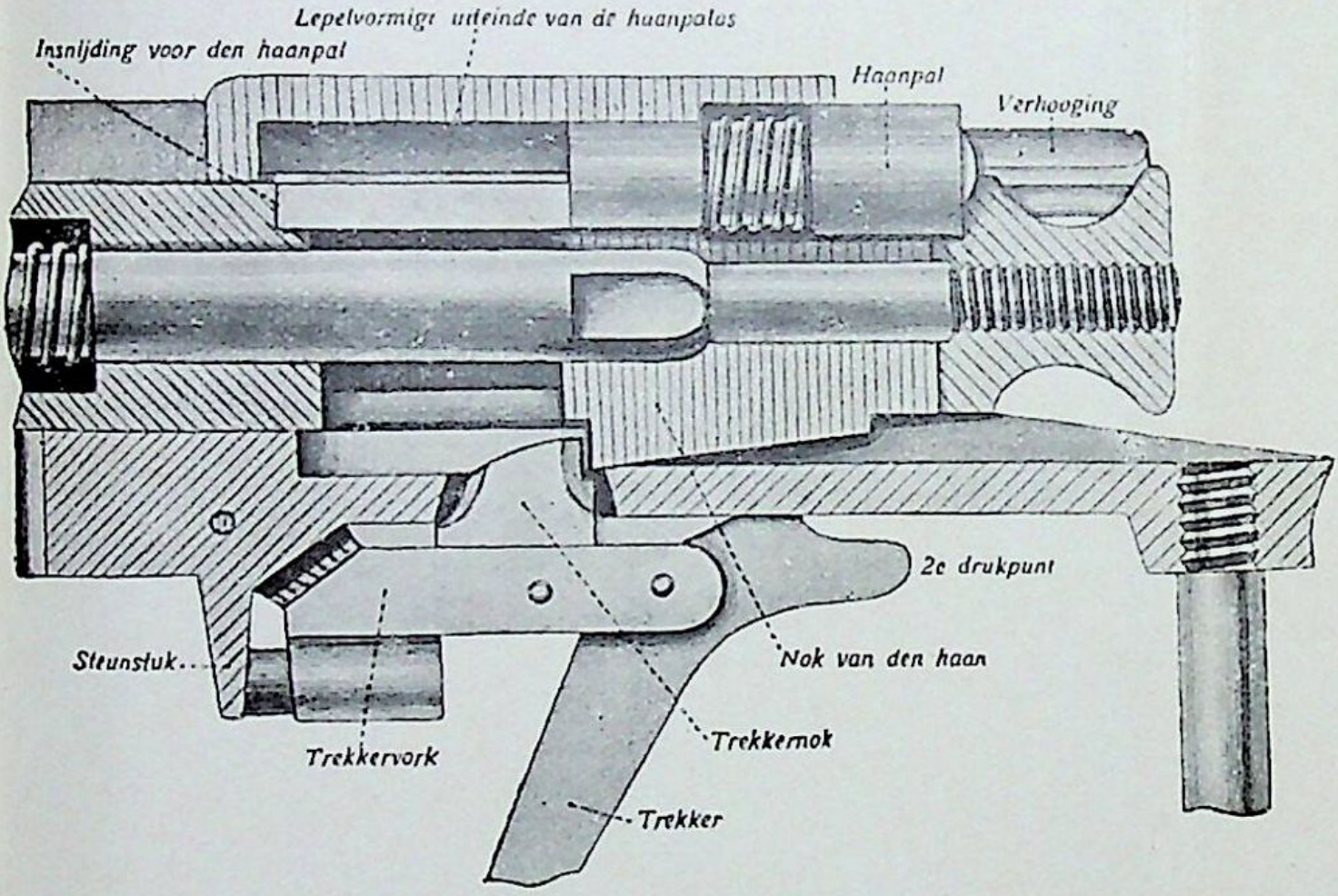

Het lepelvormig uiteinde van den haanpal in den ondersten stand, (door het omleggen van den haanpal) waardoor het uiteinde grijpt in de insnijding voor den haanpal van den geleider en dus de haan met slagpin niet naar voren kan schieten.

De nok van den haan rust niet tegen den trekkernok.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Fig. 5. Scherpe patroon. 1 : 1

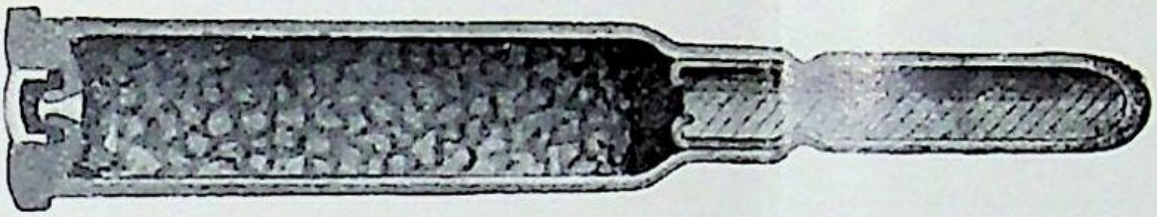

Fig. 6. Losse patroon. 1 : 1

Fig. 7. Exercitie patroon. 1 : 1

Fig. 8. Bodem der huls 2 : 1

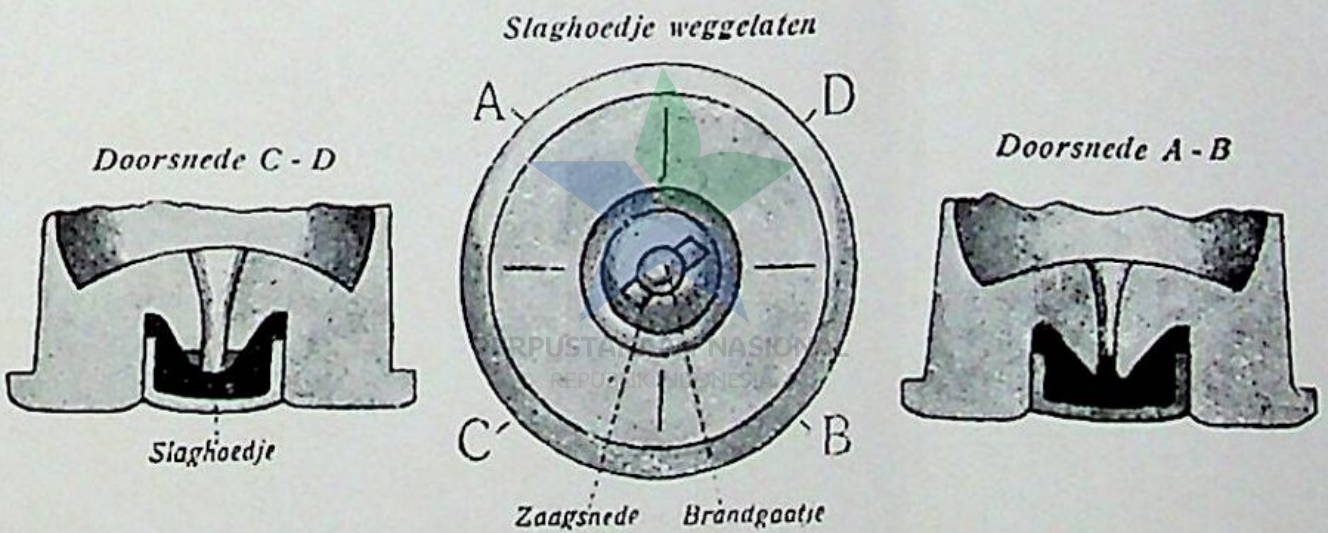

Fig. 1. Half-piramic

(Blikken voor

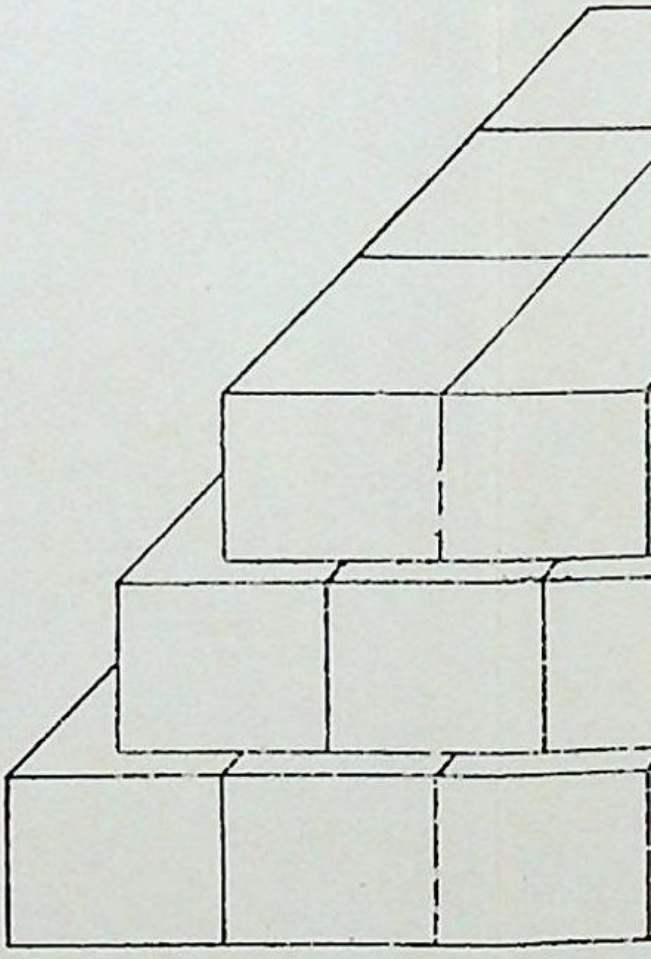

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

piramidale stapeling.
voor patronen)

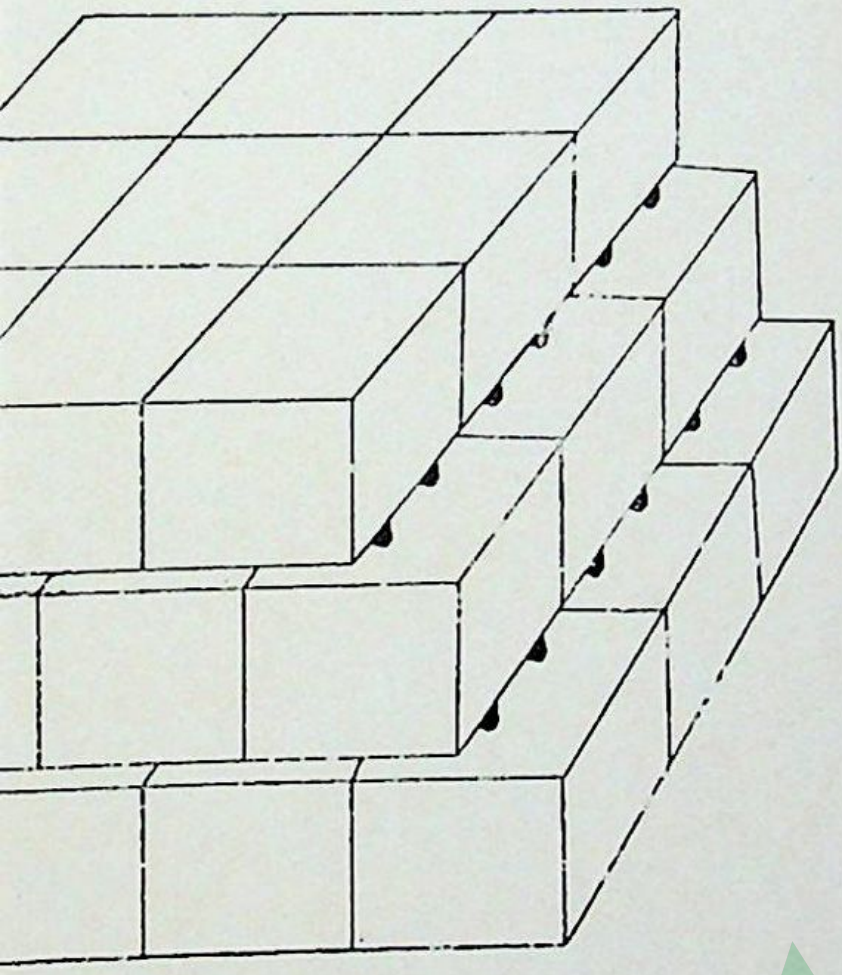

Fig 2. Stapeling in blokken.
(Pakkisten voor patroonblikken)

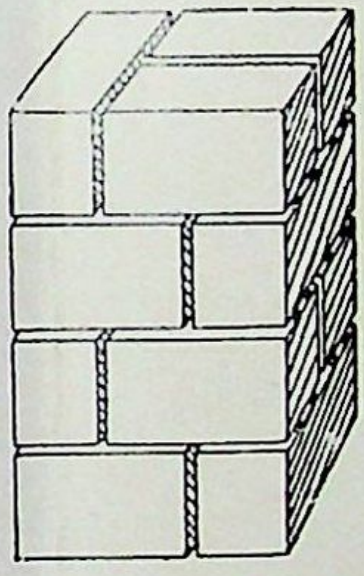

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

REPRODUCTIEBEZWAAR
TOR. DIENST.

Kon.

4